

גליון מיוחד
בעקבות המצב
הקשה בארצנו
הקדושה

פרשת וירא תשפ"ד

בס"ד

עניינים נחוצים

ממורנו הגר"י טשזנר שליט"א

פיוט אדון עולם

לשון הפיוט: אֲדוֹן עוֹלָם¹ אֲשֶׁר מָלַךְ, בְּטָרֶם כָּל יָצִיר
נִבְרָא². לַעֲתָ נַעֲשֶׂה בְּחֶפְצוֹ כָּל, אֲזִי מָלַךְ שְׁמוֹ נִקְרָא.
וְאַחֲרֵי כָכָל הַכֹּל, לְבָדּוֹ יִמְלֹךְ נִוְרָא. וְהוּא הָיָה וְהוּא הֵנָּה,
וְהוּא יִהְיֶה בְּתַפְאָרָה. וְהוּא אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי, לְהַמְשִׁיל לוֹ
לְהַחְבִּירָה. בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית, וְלוֹ הָעֵז וְהַמְשָׁרָה. וְהוּא
אֵלֵי וְחֵי גּוֹאֲלִי, וְצוֹר חֲבָלֵי בָּעֵת צָרָה. וְהוּא נָסִי וּמְנוֹס לִי,
מִנֵּת כּוֹסֵי בַּיּוֹם אֶקְרָא. בִּידּוֹ אֶפְקִיד רוּחִי, בָּעֵת אֵישׁוֹן
וְאַעֲיָרָה. וְעַם רוּחִי גְּוִיָּתִי, ה' לִי וְלֹא אֵיכָרָא.

מעלת פיוט זה

(ד) **כתב** המטה משה (סימן ל"א בביאור תפילת השחר) וז"ל:
ואחר כך (אחר שנכנסו הציבור לבית הכנסת
בבוקר) מתחיל השליח ציבור אדון עולם, והוא שיר נאה
ומעולה. ומצאתי כתוב כל מי שמכוון בעת התחלת אדון
עולם, כתב רבי יודא החסיד ורב האי גאון ורב שרירא גאון,
ערב אני בדבר שתפלתו נשמעת, ואין שטן מקטרג על
תפלתו, ואין לו שטן ופגע רע בראש השנה וביום הכפורים
בתפלתו, ואויביו נופלים לפניו, ויש אומרים אף יצר הרע
משלים אתו. ועליו אמר שלמה המלך ע"ה (משלי ט"ו, ז')
"ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים אתו" ע"כ. ואפשר
שמזה נתפשט המנהג שאומרים אותו קודם כל ברכה
ותהלה (פי' לפני לפני שמתחילים לברך ברכות השחר
שלפני תפילת שחרית).

ו**כתב** עוד במטה משה (סימן רט"ז): ואחר הקדיש (בסוף
תפילת שחרית) נוהגים לומר אדון עולם [שנית].
ושמעתי הטעם, דכיון דמתחילין אדון עולם אז אחר
שמסיימין התפלה חוזרים ומתחילין, שלא יקטרג השטן,
כמו שאחר שמסיימין התורה חוזרים ומתחילים בראשית
מה"ט. ושוב כתב המטה משה בדיני ק"ש על המיטה (סימן
ת"ב): ונהגו לומר אדון עולם באחרונה, לפי שמסיים בידו

(א) **בכל** הסידורים נדפס לפני תפילת שחרית את השיר
"אדון עולם" וברבים מן הסידורים, גם השיר
"יגדל אלקים חי".

אך כיום רבים לא אומרים פיוטים אלו לפני התפילה, אך
במנהג אשכנז הישן (ועדיין יש בתי כנסיות שנוהגים
כן) הש"ץ ניגש לפני העמוד לפני תפילת שחרית ופותח את
התפילה באמירת "אדון עולם" ולאחר מכן אומר ברכות
השחר בקול. ובשבת מתחיל התפילה ג"כ בפיוט זה אלא
שהקהל שרים אותו עמו בניגון מקובל. גם ביו"ט נוהגים כן
אלא ששרים פיוט זה בניגון אחר יותר עליו לכבוד החג.

והיו מקומות שסיימו תפילת שחרית באמירת אדון עולם
פעם נוספת (ראה להלן) אבל אין זה מנהג מצוי כיום.

אמנם יש בתי כנסיות ששרים פיוט זה אחר תפילת ערבית
בליל שבת ובלילי החגים.

גם בסיום קריאת שמע על המטה מסיימים (במנהג
אשכנז) באמירת "אדון עולם" (וראה מזה להלן).

(ב) **אך** הפיוט 'יגדל' לא ידוע לי שום מנהג לאמרו לפני
התפילה בכל יום וגם לא בשבת או בחגים. רק
יש בתי כנסיות רבים, בין של בני אשכנז ובין של בני
ספרד, השרים אותו בסיום תפילת ערבית בליל שבת
ובלילי החגים.

וכנראה הצגת פיוט זה לפני התפילה הוא מטעם
המדפיס שלא מצא מקום היכן להדפיסו (משום
שינוי המנהגים באמירתו) ולכן הדפיס אותו אחר פיוט
'אדון עולם' מכיון שיש להם דמיון, שבשניהם מתחילים
בייחוד השי"ת.

(ג) **ונבאר** כאן פיוט אדון עולם' טעם אמירתו וביאורו
וכו'.

2. בקובץ תורני מבקשי תורה הובא הערה: בפיוט אדון עולם מקובל לומר
"בטרם כל, יציר נברא", ובגלל קצב הנגון מפסיקים אחרי תיבת כל. וזה דבר
נורא שמשתמע ככפירה ח"ו. ופשוט שהנכון הוא לומר "בטרם - כל יציר נברא"
ומצוה רבה לעורר על זה.
וכן יש להפסיק מעט בין "אדון-עולם" שלא ישמע "אדון-גולם".

1. זהות מי שחיבר שיר יפה זו שהתקבל ברוב תופצות ישראל לא ידוע בבירור.
באוצר התפילות בפ' תקון תפלה כתב: יש מיחסים אותו לר"ש ן' גבירול, וקרוב
מאד להיות. אמנם ממה שהביא במטה משה בשם רב שרירא גאון ובנו רב האי
גאון (כלדהלן ס"ד) נראה ששיר זה חובר הרבה לפי זה (ראה בדברי המהרי"ח
בסעיף ב').

הישראלי את ביאור כוונת השם ב"ה, אשר גדול מאד עונש המזכיר בלא כוונה, ורבה מאד שכר המכוון ביאורו (קובץ התורני בית ועד לחכמים, חוברת ה' חודש סיון תרס"ג).

ומה שאומרים אדון עולם אחר קריאת שמע קודם השינה, בעבור סיימו בידו אפקיד רוחי, עכ"ל ספר אוצר כל מנהגי ישרון.

ז) טעם נוסף הובא, שהרי על האדם לקיים "שויתי ה' לנגדי תמיד", כמו שהובא ברמ"א בתחילת שו"ע או"ח. לכן מתחילים היום בהצהרת "אדון עולם" וכו', וסיימים את היום ג"כ בהצהרת אמונתו בהש"ת שהוא משגיח עליו תמיד.

ח) הגר"ח פלאג'י כתב בספרו מועד לכל חי (סימן י"ח) וז"ל: כתב בספר הזכירה דף ט סוף ע"ב משם רב ש"ג וזה לשונו: כל המכוין בעת התחלת אדון עולם, בזה כידוע שתפילתו נשמעת ואין שטן ומקטרג בו, ואויביו נופלים תחתיו, ויש אומרים אף יצר הרע משלים אתו (עד כן הם דברי המטה משה הנ"ל בסעיף ד'). 'אדון עולם' גימטריא אין סוף, 'אדון עולם' אשר ראשי תיבות גימטריא ע"ב, וסופי תיבות מר"ן, ונרמזים בו ארבע עולמות אצילות, בריאה, יצירה, עשיה. 'אשר מלך' אותיות מיכאל (צ"ע לכוון החשבון), הוא מוליך כל התפילות, ומקריב קרבנות לה' יתברך, ועל ידי זה מוחל עונות. ועל כל פנים אם לא יכול לכוון כל פעם, יזהר לכוון בראש השנה וביום הכפורים, וביותר יזהר השליח ציבור בזה, עד כאן לשונו.

פירוש פיוט זה

ט) בעץ יוסף (בסידור אוצר התפילות) ביאר פיוט זה, וז"ל: מה שתיקנו חז"ל בתחילת סידור העבודה שם אדני, הוא כדי להזכיר זכות אברהם אבינו. והוא כמאמר חז"ל 'מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה מי שקרא להקב"ה אדון עד שבא אברהם, שנאמר: "ויאמר אדני אלקים במה אדע" וגו'. ואף דניאל לא נענה אלא בשביל אברהם, שנאמר: "ועתה שמע אלקינו אל תפלת עבדך וגו' למען אדני". למענך מיבעי ליה, אלא בשביל אברהם שקראך אדון'.

עוד יש לומר מה שקראוהו חז"ל בשם 'אדון' ולא בשם 'מלך' ע"פ מ"ש המהרש"א בח"א, שבזמן שהיה בהמ"ק קיים נאה לקרותו בשם מלך, אבל בשעת הגלות אז אין השם שלם כביכול ואין הכסא שלם כביכול, אין לקרוא בשם 'מלך' ולזה פתחו בשם 'אדון'.

והכי פירושו 'אדון עולם', כי עכשיו אדון הוא בעולמו ולא מלך, רק אשר מלך בתחילה בטרם כל יציר נברא, ואז היה מלך לעצמו כי לא היה אז מי שיקראו מלך. ולעת עתה נעשה בחפצו כל, והוא שנשתל העולם כלו ונשתל זרע אברהם אוהבו ונבנה הארמון על תלו והוכן בחס"ד כסאו. והיה שמו שלם וכסאו שלם אזי מלך שמו נקרא. אבל עכשיו בעוה"ר כביכול אינו מתעטר בשם מלך עד עת שתשוב המלוכה לבעליה. והוא בעת שינערו רשעים מן הארץ והרשעה כולו כעשן תכלה כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ, אז ותמלוך אתה ה' לבדך וכו'.

ומש"א כאן ואחרי ככלות הכל לבדו ימלוך נורא, ובודאי האי ככלות הכל קאי על עובדי כוכבים, כי זרע יעקב לא יכלו ח"ו, ולפיכך לא אמר אחרי כלות הכל אלא

אפקיד רוחי. ואתה בן אדם אם תעשה כן, "אם תשכב לא תפחד ושכבת וערבה שנתך" (משלי ג', כ"ד).

ה) כתב בלקוטי מהרי"ח: טעם אמירתו לפני התפלה, כתב במט"מ בשם ר"י החסיד ורב האי גאון ורב שרירא גאון שמי שמכוון באמירת אדון עולם תפלתו נשמעת ואין שטן ומקטרג על תפילתו וכו' ע"ש. ומזה נראה שנוסח אדון עולם היה גם בזמן הגאונים (וי"א שר' יוחנן בן זכאי תיקן נוסח אדון עולם). והטעם שתיקנו לאמרו קודם התפלה כתב במט"מ, משום שהוא סגולה להתקבל התפלה ומבטל המקטרגים ע"ש.

ולע"ד נראה, משום דידוע מספה"ק דקודם התפלה צריך לקבל עליו מצות אהבה ויראת ה'. והנה איך נמשך לאדם האהבה והיראה, ע' בראשית חכמה שער היראה, שאם יצייר אדם בדעתו שאם יעדר מציאת כל הנבראים, מפני זה לא יגיע חסרון ח"ו במעלתו ית"ש, כי הוא היה מלך קודם שנברא העולם וכל מה שברא לא ברא אלא לכבודו כדי שיכירו גדולתו ית"ש. וגם באחרית הימים, ונשגב ה' לבדו ביום ההוא, ובכ"ז אף שאין צריך לכל הנבראים מ"מ השגחתו עליהם בכל עת. א"כ החיוב ליראה מלפניו ולאהבה אותו ית"ש.

והנה בנוסח אדון עולם נכלל כל דברי הראשית חכמה הנ"ל. וזהו 'אדון עולם' אשר מלך בטרם כל יציר נברא, ר"ל שהיה מלך קודם שנברא העולם, והכוונה בזה לומר שמלך קודם שנברא העולם ועל מה מלך ע' בסידור השל"ה (וע' בא"ר שצריך לומר בטרם כל הכ"ף בקמ"ץ). 'לעת נעשה בחפצו כל אזי מלך שמו נקרא' ר"ל שכל מה שברא לא ברא אלא כדי שיתגלה מלכותו ית"ש (וע' בא"ר לומר בחפצו כל הכ"ף בחול"ם ורפי, ע"ש). 'ואחרי ככלות הכל לבדו ימלוך' ר"ל שגם באחרית הכל ונשגב ה' לבדו, ע"ז אמר 'נורא' ר"ל מזה יכיר שהוא נורא וצריך לירא מלפניו ית"ש. ואח"כ אמר 'והוא קלי וחי גואלי וצור חבלי בעת צרה' וכו', ר"ל אף שאין צריך לכל הנבראים מ"מ השגחתו עלי בכל עת. אם כן החיוב הוא לאהבה אותו, ממש דברי הר"ח הנ"ל, וה' יניחנו בדרך אמת.

ו) בספר אוצר כל מנהגי ישרון (עמ' רנ"ו בהערה) כתב: ונראה לתת טעם מאי חשיבתא ומעליותא דהאי שבחא מכל שירות ותשבחות הנאמרות בכל יום ובפרט מאי היא התחלת אדון עולם?

ונראה לפרש ע"פ הכתוב בשו"ע סי' ה': יכוון בברכות פירוש המלות וכשיזכור השם יכוון פי' קריאתו באדנות שהוא אדון הכל ויכוון ככתיבתו ביו"ד ה"א שהוא היה הוה ויהיה, בעבר והוה ועתיד ופי' קריאתו באדנות הוא אדון הכל שהוא ושמו אחד. לכך תקנו לנו לומר קודם התפלה ולאחריו אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא, בעבר. לעת נעשה בחפצו כל אזי מלך שמו נקרא, בהוה. ואחרי ככלות הכל לבדו ימלוך נורא, בעתיד. והוא פי' של א-ד-נ-י, והוא היה והוא הוה והוא יהיה, הוא פי' של שם הויה למען יחזיק במחשבתו הדברים האלה בכל זמן התפלה. לכך כתבו הגאונים ז"ל כל מי שמתכוון בהתחלת אדון עולם וכו'. ובימים מקדם שלא היה הדפוס אשר נוהגים להדפיס בסידורים על כל דף ביאור השם וכוונתו, והיה כל תפלתם בעל פה לכן הנהיגו אז הגדולים שבעם לאמר אדון עולם קודם התפלה ולאחריו, למען לא יזוז ממחשבת האיש

ועל כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה. או אפשר לומר ח"ו תשש כוחו בזקנותו, על זה אמר כאן והוא אלי להורות שלא סר ממנו לעולם כי כבר נשבע הקב"ה שלא להחליפנו, רק 'הוא אלי' ומכנה אלקותו עלי תמיד. ולכן שיתף את שמו בשמנו בהיותנו נקראים ישראל כמו מיכאל גבריאל, ולכן הזכיר כאן שם קל.

וגם שלא נטעה ח"ו בטעות השני ולומר שיפול בו ית' התשישות, על זה אמר וחי גואלי, והוא כמו שהשיב לו הקב"ה למשה "ואולם חי אני", ואמר רבא אמר רב יצחק מלמד שאמר לו הקב"ה למשה, משה החייתיני בדברך, פי' שעשיתיני חי ונצחי בעיני האומות, שידעו כי חי וקים גואלם שלא תפול בו לא זקנה ולא תשישות ולא העדר ח"ו. וזה מה שאמר כאן וחי גואלי, ויגאלני אי"ה ברחמי וברוב חסדיו.

וראיה לזה אמר וצור חבלי בעת צרה. והוא מיוסד על מה שאמרו חז"ל על הפסוק "חדשים לבקרים רבה אמונתך", א"ר שמעון בר אבא על שאתה מחדשנו בבקרן של מלכויות אנו יודעים שאמונתך רבה לגואלנו. כי לולי ה' שהיה עמנו ולא עזבנו בעת צרותינו כבר היינו נאבדים בכמה מלכויות. ואחר שהוא תמיד עמנו, בודאי יגאלנו גאולה שלימה. וזהו מה שאמר כאן 'צור' הוא הקב"ה נעשה תמיד 'חבלי', פי' חלקי וגורלי בעת צרה להושיעני.

והוא נסי הנס והדגל שלי במלחמה, ע"ד מ"ש "כנשא נס הרים תראו" וגו'. והענין הוא שמעמידין הנס על ההר לסימן שירצו ויתקבצו לשם כל אנשי המלחמה. וזהו 'והוא נסי ומנוסי' פי' שהקב"ה הוא הנס שלי שאליו אני צריך לנוס ולקבץ את עצמי.

והטעם כי מנת כוסי הוא ביום אקרא ואין זולתו למלאות שאלתי ובקשתי. ועכ"פ מזה ראייה שיגאלנו גאולה שלימה אי"ה.

או יהיה הפי' והוא נסי ע"ש "לבעבור נסות אתכם בא האלקים", פרש"י לגדל אתכם, כי כל לשון נס הוא לשון הרמה וגדולה.

ומנוס לי ע"ש ה' עוזי ומעוזי ומנוסי ביום צרה" (ירמ" ט"ז י"ט).

מנת כוסי ביום אקרא ע"ש "כי מי גוי גדול וגו' כה' אלקינו בכל קראנו אליו" (מסדור מגיד צדק).

בידו אפקיד רוחי בעת אישן ואעירה פי' ומאמין אני בו שאעירה אי"ה בבוקר.

ועם רוחי גויתי פי' ומאמין אני בו שעם רוח שהפקדתי בידו יהיה גויתי וגופי. ר"ל, שלא יתן בי רוח אחרת מחמת חטאי, אלא אותו הרוח שהפקדתי בידו, אותו רוח יחזור לי, משום שה' לי, לכן ולא אירא. ע"כ מפ' עץ יוסף.

(י) כפי' עיון תפלה (בסידור אוצר התפילות) כתב: **אדון עולם:** חסרה מלת 'הוא' בתחלת המאמר, והרצון בו כי מקרה המלוכה אצל הבו"ת איננו מקרה מצטרף כמו אצל בו"ד, שמלכותו תלויה ברצון ממלכתו, כי מלכותו של הקב"ה תלויה אך ברצונו לבד, באשר עוז בידו לברוא לו ממלכה בכל עת שירצה. ולכן איפוא הוא אדון עולם אשר מלך (נופל עליו תואר המלוכה גם) בטרם כל יציר נברא. (ואולם) לעת נעשה בחפצו כל (אחרי צאת הבריאה מן הכח אל הפועל) אזי מלך שמו נקרא (בפי יצוריו), באופן שאין

ככלות שח"ף הראשון הוא כ"ף הדמיון ככלת ולא כלות הכל ממש, כי זרע ישראל לא יכלו לעולם, כמד"א (מלאכי ג' ו'): "אני ה' לא שניתי ואתם בני ישראל לא כליתם", ופירושו, כמו שאי אפשר לתאר בו ית' שום שינוי ח"ו, כמו 'וינחם ה' , או 'ויתעצב ה' , אלא לפי הדמיון, כך א"א לתאר בהם בישראל כליה ח"ו אלא לפי הדמיון. והוא כמד"א (ירמ" ג' י"ד) "ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה", וכן כתיב (שם פסוק ג') "וישב מצרף ומטהר כסף וטהר את בני לוי" וגו'. אבל עוזבי ה' יכלו לגמרי, ועליהם מרמז מה שאמר 'הכל'. וזהו מה שאמר 'ואחרי ככלות הכל' שיכלו הרשעים כולם, אז לבדו הוא הוא ימלוך נורא, שאז יתודע גבורות ונוראות אלקינו בפועל כמד"א (תהלים פ"ט ח') "ונורא על כל סביביו", הם הצדיקים שישתארו יחידי סגולתו.

ואמר לבדו ימלוך כמד"א (ישעי' ב' י"א) "ונשגב ה' לבדו ביום ההוא" ותשוב לו שם המלוכה, כמד"א "ה' למבול ישב וישב ה' מלך לעולם", פי' כשמכלה את הרשעים אז תתגדל מלכותו ביותר על הצדיקים ועל שרי מעלה.

והוא אחד ואין שני כו'. יבואר ע"פ מאי דאיתא (ב"ב ע"ה): 'עתידין צדיקים שיאמרו בפניהם קדוש', אכן הקב"ה קדושתו מעצמותו ואין צריך לאחר. אבל הצדיקים הם חסרים בעצמם רק קדושתם ממני ית' המקדשם, ומבלעדי ית' אין קדושה. זה מה שאמר: והוא אחד - בעוה"ז ואין שני - לעתיד לבא, להמשיל לו בדומה ח"ו. ולהחבירה, פי' מלשון חבר שיהא חברותא כלפי שמיא.

בלי ראשית בלי תכלית וכו'. קשה למה אמרו שניהם בלי ראשית ובלי תכלית, הלא דבר ידוע הוא, כי כל דבר שיש לו תחילה יש לו תכלה, וכל דבר שיש לו תכלה יש לו תחילה. וכל דבר שאין לו תחילה אין לו תכלה וכו', והיה די לומר בלי ראשית ובזה נודע כי אין לו תכלית. אבל נראה שבא לשלול מהקב"ה המדות שנמצא במלך ב"ו. מדת בשר ודם שיכולין לברוח ולהסתר ממנו, אבל הקב"ה בלי ראשית בכמות, וכל דבר שאין לו ראשית בודאי אין לו תכלית ומלא כל הארץ כבודו, ועל זה נאמר "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' ". מדת ב"ו שאינו בטוח במדת ימי עצמו שמה ימות, לכן ממחר לפורע ולהנקם משונאו, אבל הקב"ה אינו כן, כי אין קץ ותכלית באורך ימיו. וע"ז אמר בלי תכלית כי אין קץ ותכלית לאריכות ימיו. ונמצא כי בלי ראשית קאי אכמות, לומר כי אין ראשית לכמותו, וממילא נדע כי אין תכלית לכמותו, והוא שמלא כל הארץ כבודו ואין להסתר ממנו. ובלי תכלית קאי אאריכות ימיו יתברך ולומר כי אין תכלית לשנותיו, להורות שהוא מאריך אף וגבה דיליה מתי שירצה, וממילא נדע כי לא היה ראשית לימיו ושנותיו ית'.

זה מה שאמרו 'נמצא ואין עת אל מציאותו'. מדת ב"ו שירא להתרות את הנדון שלא יבקש תחבולות נגד כח המלך איך להנצל ממנו. וגם אין לו עוז כח להעמיד הנדון בחיים עד שיקבל ענשו, ולכן אמר בו ית' ולו העוז והכח והמשרה, היא הממשלה ואין להנצל ממנו בשום ענין ואופן בעולם ואף במיתה.

ושמא תאמר א"כ שהאלקים אדיר הוא כ"כ למה עזב אותנו זמן רב כ"כ ואנו מדוכים ומעונים והיה אפשר לומר ח"ו כי עזב אותנו אלקים מלהקרא אלקי יעקב,

כל אחד מעילוי לעילוי, כל תחתון למדרגות העליון, ויכולו המדרגות זו בזו להעשות כולם אחד עד המלכות דאור אין סוף, כי יוכלו כולם בה להאיר באורה. וזה תכלית האחרון של הכל להתייחד בהמלכות דאור אין סוף. וזה שאמר 'אחרי ככלות הכל לבדו ימלוך נורא'³. (דבריו הם כמו שפירש העץ יוסף (לעיל) שכללות הכל היינו אחר שכלו האומות ע"ז אבל זרע ישראל לא יכלו לעולם).

יג) החפץ חיים (בספרו חומת הדת פרק ג') כתב: עניני אלקות אינו כשאר ענינים של מלך בשר ודם, כי כבודו ותפארתו של מלך בשר ודם הוא רק כשיש תחתיו מדינה שלימה של כמה מאות אלפים, אבל כשבאה עליו מלחמה ונשארו לו רק כמה אלפים וכל שכן אם רק כמה אנשים יחידים, הוא מוכרח להכנע תחת יד השני, והוא מפני שמלכותו הוא רק מצד האנשים שהסכימו עליו להמליכו עליהם. לא כן מלך מלכי המלכים הקב"ה שמלכותו אינה תלויה בזולתו, כי הוא מלך בעצם, וכמו שאנו אומרים בכל יום אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא, והוא מחיה הכל ברצונו, לא יתבטל כבודו וכבוד תורתו ח"ו על שאין לו רק מיעוט המתדבקים בו ובתורתו, כי סוף דבר יהיה שאותם מועטים יתרבו ויתרבו, ותרבה הדעת, עד שתחזור העטרה ליושנה (ודבריו הם כעין פי' העיון תפלה לעיל ס"ו).

יד) כע"ז כתב בליקוטי מהרי"ל (לתלמיד הרבי ר' אלימלך, בליקוטים), וז"ל: אדון עולם אשר מלך בטרם כל [תפלה]. וקשה הא אין מלך בלא עם (ילקוט ראובני פר' ברכה עה"פ ויהי בישראל מלך). ונראה לי, כי מה טעם אין מלך בלא עם, רק מחמת זה כי המלך גם כן אדם כמו כל העולם, וגם כן אפשר יש בהעם יותר גבור ממנו רק שהוא מלך מחמת הסכמת המדינה. ומפני זה, הדרך הטבע כשבא ח"ו ישראל בין העכו"ם אזי הם מסיתים אותו לכפור ח"ו רחמנא ליצלו, כי הוא רק מחמת הסכמה, ומפני זה רוצים שיהיה יותר הסכמות. אבל אנו אין צריכין לשום הסכמה, ומפני זה אין אנו מסיתים כשבא עכו"ם בינינו, כי הקדוש ברוך הוא וברוך שמו אין צריך לשום הסכמה, כי היה הוה ויהיה, ומפני זה היה מלך אפילו קודם בריאות העולם, רק לא היה אדם שיקרא מלך. וזהו לעת נעשה בחפצו כל אזי מלך שמו נקרא, שאז יקראו מלך, אבל מלך היה ג"כ קודם, ודו"ק.

טו) והגאון רבי משה שפירא זצ"ל תירץ, שזה שאין מלך בלא עם הוא חלק של צימצום בריאת העולם אבל לפני בריאת העולם לא היה קיים מושג זה.

דמלכותו יתברך אחר ככלות הכל, הנה הוא על הוראת השבח והתהילה, על שהוא ית"ש הנה רק הוא לבד סיבת הכל וכן הנה רק הוא לבד תכלית הכל (ע' מורה ח"א פ' ס"ט וח"ג פ' י"ג) כי כ"ז הנה הוא מכון בתואר מלכות, וכו', עכ"ל.

לעילוי נשמת ראש הישיבה

הגאון הגדול רבי חיים יאיר ישראל ב"ר שלמה שמחה הלוי ישראלי זצ"ל
ראש ישיבת תפארת ישראל – ראשון לציון
אשר זכה במשך שנים ארוכות להדריך תורה ולאחזק שם שמים על תלמידיו
העמיד בתים רבים וקידש שם שמיים בהליכותיו
נלב"ע ביום ה' במרחשון תשע"ט תנצב"ה
הונצח ע"י נכדו הרב יוסף ישראלי שליט"א

מערכת עניינים נחוצים זקוקה לעזרתכם
לפרטים נא ליצור קשר

0527679598

בין קודם הבריאה למה שאחריה בנוגע למלכותו ית', רק הקריאה לבדה. כי באין ברואים חיים וקיימים מי יקראוהו מלך.

להחבירה. מענין "היחברך כסא הוות" (תהלים צ"ד כ') פרש"י, היוכל להדמות לך. והכוונה שאין שני אשר נוכל להמשיל לו ולהדמות אליו.

העז והמשרה. היכולת והממשלה [ובענף יוסף: הגבורה והממשלה] וכן בברכת ישתבח עז וממשלה.

וחי גואלי. גואלי נושא וחי נושא, כלומר גואלי הוא חי (איוב י"ט כ"ה).

יצור חבלי. פי' והוא לי צור מעוז להושיעני מן החבלים אשר יאחזוני בעת צרה.

והוא נסי. כמו שכתוב "ה' נסי" (שמות י"ז ט"ו).

ומנוסי. כמו שכתוב "ה' עזי ומעוזי ומנוסי" (ירמ' ט"ז י"ט) והרא"ב בספר הבחור מאמר ז' תקן ומנוס לי, מפני המשקל.

בעת אישן ואעירה. בליקוט פינחס רמז תשע"ו ובספרי שם: סימן זה יהא מסור בידך כל זמן שאדם נתון בחיים (בין ער בין ישן) נפשו פקודה ביד קונו, מת נתונה באוצר. ובבמדבר רבה פ"כ פסוק לא ישכב עד יאכל טרף, וכשבא לישון מפקיד רוחו להקב"ה, וכשנעדר ממליך בהקב"ה השומרים בלילה מוסרים אותו לשומרי היום, ע"כ.

אין מלך בלא עם

יא) והנה המפרשים הקשו, דאיתא בשו"ע (או"ח סימן רי"ד סעיף א): כל ברכה שאין בה הזכרת שם ומלכות, אינה ברכה, ואם דילג שם או מלכות, יחזור ויברך. ואפי' לא דילג אלא תיבת העולם, לבד, צריך לחזור ולברך, דמלך לבד אינה מלכות, עכ"ל. משום דאין מלך בלא עם. וא"כ איך יתכן לומר "אשר מלך בטרם כל-יציר נברא", הרי אם אין יצורים לא שייך מלוכה. וכן "ואחרי ככלות הכל לבדו ימלוך נורא", שוב קשה, אם לא ישארו יצורים איך יתכן מלוכה.

ותירצו בכמה אופנים:

יב) בספר עולת תמיד (להגר"ש הומינר זצ"ל) הביא בשם הלשם בס' הכללים בהקדמה: ואחרי ככלות הכל וכו'. אין הכוונה שיתבטל המציאות לגמרי, אלא יתבטל רק הטומאה והזהומא והרע עם כל העכירות, וכן יזדכך כל חומר וגשם, ויתבטל העביות והגופות, ויתהפך כל חומר לצורה וכל גוף לנפש רוח נשמה שבו. וכן יתעלו

3. בשערי הלשם (חלק א' סימן א', פרק ב') הובא באופן אחר, וז"ל: קשה הרי אין מלך בלא עם ואיך שייך תואר מלך על קודם הבריאה: אמנם הוא, הנה כוונת התואר דמלכותו יתברך, על קודם הבריאה וכן התואר

טנא מלא ברכות

נשגו קמיה ידינו היקר איש אשר רוח בו להגדיל תורה ולהאדירה
ה"ה הרב משה חליווה שליט"א וב"ה חתן הרב דוד ועקנין שליט"א
לדגל השמחה הגדולה השרויה במעונם ברחלית בתם תחי בשעט"ם
יחד שיזכו לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים וירוו רב נחת מכל יוציא
כ"י ויתברכו בכל מיל דמיטב ברג

לרגל יומא דהילולא רבא של מרן המשגיח
רבי דב יפה זצוק"ל

דברי התעוררות ונחמה שנאמרו בעתות צרה ומצוקה

תפקידנו בעת צרה לישראל

"... מה אצלכם? האם עורר המצב לתשובה? כל צרה שבאה על ישראל אינה כדי להענישם, אלא כדי שיתעוררו מתרדמתם, ויקיצו לחיים אחרים... כל צרה בעצם זועקת לאדם: עזוב את ההבלים, את חיי החומר הפחיתים, ופנה אל אביך שבשמים... אל חיים נשגבים ומלאי תפארת, הראויים לצלם אלוהים. עזוב את החיים אשר חיש מהרה יחלפו, כצל נטוי וכחלום יעוף, ופנה אל החיים אשר ינחילוך את הנצח... כי מה בצע לכל עמלך הכבד ויגיעך הגדול, אם לאחר זמן לא ישאר מזה מאומה, ואבד תאבד... מעל פני האדמה!" [מתוך מכתב שכתב מרן המשגיח זצוק"ל בצעירותו לקרובי משפחה בזמן מלחמה].

מה יגרום להסיר הצרה מעלינו

הרמב"ם ריש הל' תענית כתב, וז"ל: "מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שלא תבא על הצבור. שנאמר (במדבר י, ט): 'על הצר הצור אתכם והרעותם בחצוצרות', כלומר כל דבר שייצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהן - זעקו עליהם והריעו. ודבר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו, ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן, ככתוב (ירמיה ה, כה) 'עונותיכם הטו' וגו', וזה הוא שיגרום להסיר הצרה מעליהם!

"אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו במקרה קרתה - הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים,

ותוסיף הצרה צרות אחרות. הוא שכתוב בתורה (ויקרא כו, כז) 'והלכתם עמי בקרי' (שם, כח) 'והלכתי עמכם בחמת קרי'. כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו, אם תאמרו שהיא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי'. עכ"ל.

למדנו מדברי הרמב"ם, שישנה מצוה לזעוק בעת צרה, ולדעת שהכל בא בגלל מעשינו הרעים, ולא ח"ו מקרה, ומי שאומר מקרה הוא, - מוסיף ח"ו על הצרות. ונראה שהוא הדין גם ביחיד, שכל צרה צריכה לעורר אותו לתפילה ותשובה, כי רק על ידי כן אפשר להושיע!...

להתעורר לתשובה

הנה למרות שרואים שהקב"ה מתנהג אתנו ברחמים גדולים, מכל מקום רואים גם את מדת הדין, ודבר זה צריך לעורר אותנו לתשובה.

על הפסוק 'תשב אנוש עד דכא, ותאמר שובו בני אדם', אמר חותני זצ"ל ר"י חברון הגאון ר' אהרן כהן זצ"ל: כאשר הקב"ה משיב אנוש עד דכא [כלומר שהוא מייסר אותנו], הוא בעצם קורא לא רק אליו, אלא הוא קורא לרבים 'שובו בני אדם' [לשון רבים], כלומר שהוא בא לעורר את כולם. וא"כ כאשר אנו שומעים שישנם צרות - צריכים כולם להתעורר מכך, כי הקב"ה פונה אלינו בזה - 'שובו בני אדם מדרכיכם הרעים'!

בשעה שהחרב מתהפכת על צווארנו, ודאי שחיוב התשובה גדול הרבה יותר מאשר בעת שלווה ושקט. רק טמטום הלב מונע, שתפרוץ מליבנו התשובה השלימה אל אבינו שבשמים, ומונע מאתנו לעזוב את כל

גרגרים מתוך הקונטרס "תורה מגנא ומצלא" שירד ממכשך הדפוס בימים אלו, בענייני השעה מתורתו של מרן המשגיח זצוק"ל, אשר נכתבו ונערכו ע"י תלמידו הרב ישראל קניגסברג שליט"א. יה"ר שזכות עמלו בתורת מרן המשגיח זצוק"ל תעמוד לו ולביתו להתברך בכל מילי דמיטב ברו"ג ויזכו לרוות נחת מכל יוצ"ח, אכ"ר.

ניתן להשיג את הקונטרס אצל הרב המו"ל בטלפון 0548527370 או במייל i049040218@gmail.com

לעילוי נשמתו הטהורה של מרן המשגיח

הגאון הצדיק רבי דב ב"ר צבי יחזקאל יפה זצוק"ל

משגיח בשיבות "כנסת חזקיהו - כפר חסידים" ו"קול יעקב" עשרות בשנים

הרבה לרומם קרן תורת המוסר בדורינו

העמיד תלמידים הרבה עשרות בשנים לתורה ועבודה וירא"ש טהורה

נלב"ע י"ט במרחשון תשע"ח

זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן

הונצח ע"י תלמידיו הרבנים החשובים ה"ה הרב עמנואל נשר שליט"א, הרב ברוך טנגולד שליט"א, הרב ראובן וידרגורן שליט"א, הרב רפאל ברוך טולדינו שליט"א, הרב אהרן זילברשלג שליט"א והרב משה זילברשלג שליט"א

יה"ר שזכות מרן המשגיח זצוק"ל תעמוד להם ולביתם להתברך בכל מילי דמיטב בבני חיי ומזוני, בכריות גופא ונהורא מעליא, מתוך הצלחה גדולה ברו"ג וה' יתברך ימלא כל משאלות לבם לטובה. אכ"ר

ההבלים, ולרדוף רק אחר ד' ומצוותיו הנחמדים מזהב ומפז רב, ומתוקים מדבש ונופת צופים...

כאשר מדת הדין מתוחה, כל אחד ואחד צריך לערוך חשבון הנפש עם עצמו, מה חובתו בעולמו ובמה יכול לתקן את עצמו. ובנוסף, על כל אחד מוטל ללמוד כפי כוחו ויכולתו, ולזכור כי בכח הלימוד והתפילות אנו יכולים לעזור הרבה מאוד לכלל ישראל.

אי אפשר שלא להשתנות

בזמן אחת המלחמות בצפון עמד מרן המשגיח זצוק"ל ועורר: "עת צרה היא ליעקב". המצב כעת מחייב אותנו! אי אפשר להישאר כמו שהיינו. אי אפשר שלא לזוז. צריכים לראות מה אנחנו יכולים לתקן, שהרי הצרות מגיעות משום שיש עלינו טענות! זה לא זמן רגיל, אי אפשר להשאר אדישים!

וצריכים אנו עכשיו במיוחד, להשתדל לנצל כל רגע ללימוד התורה הקדושה!

הקב"ה פונה אלינו

הקב"ה פונה אלינו כעת, הוא מחכה לנו שנתעורר מתרדמתנו. וא"כ חובה עלינו לחשוב מה לתקן! וכי אנו אטומים ח"ו מלראות שהשי"ת מצפה מאתנו להשתנות!?

אמנם ב"ה אנו מתפללים אבל זה לא מספיק, זה לא נגמר בזה - נדרש מאתנו 'בואו חשבון'!

ועלינו לדעת שכאשר באה צרה אם אנחנו לא עושים תשובה - הרי דבר זה עצמו עלול לעורר קטרוג רח"ל...

להרגיש בצרת חבירו

אחד ההבדלים בין אדם לבהמה הוא, שלהבדיל מבהמה, אדם מרגיש בצרת חברו. אי אפשר שאדם רק יצטער מעט ויעבור לסדר היום!

הספר חסידים מתבטא (ראה להלן), שאחד שלא מרגיש בצרת חברו הרי הוא כמו בהמה. לצערנו הלבבות נתמעטו ונשאר לנו מעט מאוד רגש כלפי צרת אחרים, אך עכ"פ צריכים להיזהר שלא לעשות מעשים שהם ההפך... שגורמים עוד הרס ללב האדם, והלב מתמעט מלהרגיש. מלבד זאת שייך שבגלל הדבר הזה ינהגו עמו מהשמים מידה כנגד מידה, וזה אחד מהדברים שמשלמים עליהם בעוה"ז, (וכדלהלן).

לעורר מדת החסד העליונה בעשיית חסדים

יש להשתדל כעת בעשיית חסד עם הזולת, שדבר זה גורם שתתעורר עלינו מדת החסד העליונה, כדדרש רבי תנחומא, כאשר העולם היה צריך לרחמים: 'בני התמלאו רחמים זה על זה, והקב"ה יתמלא עליכם רחמים' (מדרש רבה בראשית נ"ח, ל"ג). ואין לשער כמה אדם יכול לזכות על ידי שהוא מתחזק במידת החסד.

איתא בגמ' (סנהדרין צח:): שאלו את רבי אליעזר מה יעשה אדם וינצל מחבלי משיח, אמר יעסוק בתורה ובגמילות חסדים. ובאמת שעל ידי התבוננות רואים איך בכל רגע בחיים עושים חסד, כגון כשלומד עם חברותא עושה חסד עם השני, כשקונה בחנות יכול לעשות חסד עם המוכר, בבית ירצה לעשות חסד, ולרצות כל הזמן להיטיב לכולם.

ואצל בחורים גמילות חסדים שייך בעיקר בעזרה לחבר, להסביר לו דבר שמתקשה בו, ולהאיר לו פנים וכדו'. כאשר שבחור מגיע לחברותא בזמן הוא גומל חסד עם חברו, וכן אם הוא מגיע לסדר בזמן הוא גומל חסד עם כל הישיבה ועי"כ הקב"ה ישפיע לו סייעתא דשמיא.

להתחזק באמירת מאה ברכות בכוונה

בזמן דוד המלך ע"ה היו מתים בכל יום מאה נפשות מישראל רח"ל, ולא היו יודעים על מה הגיע להם כך, עד שחקר דוד המלך ע"ה, והבין ברוח הקודש... ותיקן להם לישראל להשלים מאה ברכות בכל יום, ומיד נעצרה המגפה ופסקו מלמות (כפי שהביא הטור באו"ח סי' מ"ו בשם ר' נטרונאי גאון).

המטרה בתקנה זו היתה, שהחיים יהיו בנויים על בסיס שכל סדר היום שלו יפגש עם הקב"ה, וכפי שאומר הרמב"ם ז"ל (הלכות ברכות פ"א הל' ד') שחז"ל תיקנו לנו הרבה ברכות - כדי "שנזכור את ד' תמיד ונירא ממנו", ולא שיברך בלא כוונה ומחשבה, אלא שאמירת הברכות יזכירו לנו מאה פעמים ביום שיש אדון לעולם, שהקב"ה הוא אדון העולם "מלך העולם"... ולכך יש לברך בהטעמה ובכוונה.

הברכות הם המפתח לשלמות האדם, שעל ידם אנו זוכים ליראת שמים ולהיות קשורים ומדובקים בקב"ה, ובזכות זה נזכה גם להינצל מצרות...! אך אין הכוונה לאמירתן בלא כוונה ומחשבה, אלא על ברכה בצורה כזאת שתביא אותנו לידי יר"ש, שנזכור מאה פעמים ביום שיש אדון לעולם - שהקב"ה הוא אדון העולם "מלך העולם"...!

עוד יש לדעת שענין המאה ברכות חשוב מאוד, כיון שהקב"ה בעצמו רוצה שכל הזמן נחיה עמו! וכפי שכתב בספר חרדים (במצוות עשה מדברי קבלה ומדברי סופרים פ"א י"ב) כי "נכסוף נכסף אבינו שבשמים שתמיד נחשוב בו יתברך ולא נפרד ממנו, דחביבין אנחנו בעיניו כבן יקר לו וילד שעשועים... אשרי המפיק רצונו יתברך!" עכ"ל.

לע"נ הגאון הגדול רבי רפאל ברוך ב"ר יעקב טולידנו זצ"ל
אב"ד מקנאס
גלב"ע ביום י"ח במרחשון תשל"א תנצב"ה
הונצח ע"י נכדו הרב רפאל ברוך טולידנו שליט"א

לע"נ הגאון הצדיק רבי מרדכי לייב ב"ר נחמיה צוקרמן זצ"ל
בעמח"ס "לב מרדכי", מתלמידי מרנא בעל החפץ חיים זיע"א
גלב"ע ביום ל' במרחשון תשס"ד תנצב"ה
הונצח ע"י נכדו הרב נחמיה צוקרמן שליט"א

דבריהם הם זכרונם - מתוך הספר "ברכת מרדכי" על התורה
לע"נ מרן המחבר ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי אזורחי זצוק"ל

ולא חשכת...

זהו שהדגישה תורה: ולא חשכת את בנך...

לכאורה, בא נסיון העקידה לידי סיומו, בהכרזה של "אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה".

אך עיון מעמיק, ידריכנו להבין, כי לא כך הדבר. אדרבא - לא פחות הקרבה יש ב"אל תשלח ידך", מאשר ב"והעלהו לעולה!"

- "אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה", הוא המשך ה"נסיון".

וזה לשון המדרש:

"ויאמר אל תשלח ידך, וסכין היכן היה, נשרו שלש דמעות ממלאכי השרת ושחת הסכין. א"ל אחנקנו, א"ל אל תשלח ידך אל הנער. א"ל אוציא ממנו טיפת דם, א"ל אל תעש לו מאומה, אל תעש לו מאומה" וכו' (בראשית רבה נ"ו, ז')
מה טמון בו במדרש נפלא ומופלא זה.

- הם הם הדברים.

לאחר שהגיע אברהם אבינו לשיאי כחות בלתי יאומנו אלו, לאחר שכבר עלה כל כך גבוה גבוה, לאחר שכבר זכה להיות מקריב את בנו יחידו לבורא עולם, לאחר שכבר זכה לבטל את רצונו מפני רצונו של בורא עולם.

הנה הנה יגיע גם אל שיאי הביצוע למעשה, ולפתע...

אל תשלח ידך אל הנער...

ואברהם מתחנן, אמנם, אולי בכל זאת יתאפשר לו, יורשה לו, יקבלו הקרבתו בפועל ממש!

- ואז בא הנסיון הגדול: "אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה".

אבל אברהם אבינו, עומד גם בנסיון הזה...

וברגע אחד ומיוחד, מרומם ועילאי, בלתי מושג במחשבת אנוש, זה, מתגלה בפניו האיל, נאחז בסבך. איל, אשר מזומן היה מששת ימי בראשית. "עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות וכו' ואילו של 'אברהם אבינו' וכו' (אבות ה', ו', ועוד).

"ויאמר, אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה, כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני" (בראשית כ"ב, י"ב)

פלא פלאים!

- רק "לא חשכת"!? אתמהה!

הלא כבר העלהו לעולה, הלא בעצם הקריבו לקרבן. מה יש לך נתינה גדולה מזאת.

ואילו הכתוב מציין:

- לא חשכת?!

ללמדך, כי ירדה תורה אל מעמקי כוחות הנפש.

- אולי קל יותר לתת, להקריב, מאשר לא להגרר, ואף להפקיע את חלקו של אברהם בבנו יצחק.

ירדה תורה לסוף דעתו של אברהם, והדגישה: מופקע היה אברהם אבינו מהרגשת חסכון כל שהוא.

אברהם אבינו הקריב את בנו יחידו, את יצחק, על כל המשמעות וההיקף במושגים אלו, להוה, לעתיד, לנצח.

אבל בשום אופן לא היתה בו ההרגשה, כי הוא נותן משהו "משלו".

אברהם אבינו, אינו בעלים על יצחק. שום הרגשת בעלות. מופקע היה אברהם מהרגשות אלו.

והפקעה זאת, באה לידי הערכה מיוחדת. ולא זו בלבד, אלא שדווקא היא, הוכיחה את ה"ירא אלקים" שבו.

יען כי ללא יראת שמים עמוקה, אשר באה לידי נכונות של "עקידה", לא יתכן כי לא תהיה הרגשת "חשכת".

אין מדברים כאן על "חסכון" של ממש. אין מדברים על "מניעה".

מדברים כאן על הרגשת סיפוק, מ"ויתור על החסכון. אף זאת לא היה אצל אברהם אבינו. כי לאברהם אבינו, אין מאומה, אף לא את בנו.

מעולם לא תהיה לו הרגשת "חסכון".

ומדה זאת מצביעה, יותר מאשר כל דבר אחר, על יראת שמים שבו.

לעילוי נשמתו הטהורה

של מרן ראש ישיבת "עטרת ישראל" ובעל ה"ברכת מרדכי"

הגאון הגדול רבי ברוך מרדכי ב"ר ישראל אזורחי זצוק"ל

אשר היה מופת בשקידתו העצומה ובעמלו הגדול בתורה ובאהבתה שגה תמיד

נלב"ע ביום י"א מרחשון תשפ"ד

זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן

הונצח ע"י תלמידיו הרבנים החשובים ה"ה הרב צבי צרניאק שליט"א והרב אהוד אדרי שליט"א

יה"ר שזכות מרן ראש הישיבה זצוק"ל תעמוד להם ולביתם להתברך בכל מילי דמיטב בבני חיי ומזוני, בבריות גופא ונהורא מעליא, מתוך הצלחה גדולה ברו"ג וה' יתברך ימלא כל משאלות לבם לטובה. אכ"ר

- לשם מה היה חשוב כל כך להזמין משתתפים ימי בראשית. אתמהה!...

בבריא עצמה, לא תמצא איל אשר נאחז בסבך. איל אינו מסתבך. נברא הוא וערוך כך, שלא יסתבך לעולם.

והקב"ה רצה דווקא, איל מסובך בסבך.

זה חייב להברא מששת ימי בראשית.

אך מדוע חייב הוא להיות מסובך בסבך?

- משום שחייב הוא איל זה, להיות ערוך ומוכן מכסימלית, לפני אברהם אבינו. לא יהיה לו לאברהם אבינו ע"ה, שום טורח להשיגו. הנה הוא ניצוד.

[בשם] המהרי"ל דיסקין צוקללה"ה הקדוש, אמרנו פעם, איני זוכר היכן ראיתי או שמעתי זאת, כי הרי ראש השנה היה.

ה"צידה" אסורה. אב מלאכה היא.

לכן נאחז בסבך, והלא "אין צידה אחר צידה".

אמנם גאונות.

אך לדעתי, צריך האיל להיות ערוך ומוכן מקסימלית, ואף על פי כן, להקריבו עם כל הכוונות, עם כל המחשבות, לשמו של הקב"ה, כשם שהתכוון לעשות בהקרבת העקדה...

וזה עצום ונפלא.

לכן כדאי היה להכינו כך מששת ימי בראשית, כדי להכין את האיל, לשיא הניסיון.

כי אמנם, אין לך נסיון גדול מזה.

- להגיע אל שיאי שיאים. אל שמים ושמי שמים. אל דביקות שאין למעלה הימנה. אל התמזגות, כביכול, עם רצון ה'. אל התבטלות מלאה ומושלמת אל רצונו יתברך. להגיע אל כל זה -

ולפתע, עצור...

ולא עוד, אלא להזרים את כל הכבירות הזאת, אל תוך הקרבת איל, שאין בו אפילו לא משהו של הקרבה או ויתור.

נפלא נפלאות.

ואברהם אבינו עמד בזה. עמד בכבוד.

ואנו אוכלים פירותיו, עד נצח נצחים.

אף זאת, מנפלאות כוחות הנפש, כפי שמצביעה עליהם תורה.

- מרומם.

או טלו דרך משל מאמר חז"ל מפורסם:

"שמעון העמסוני, ואמרי לה נחמיה העמסוני, היה דורש כל אתין שבתורה, כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא (דברים י', כ'), פירש. אמרו לו תלמידיו, רבי, כל אתין שדרשת מה תהא עליהם. אמר להם, כשם שקיבלתי שכר על הדרישה כך קיבלתי על הפרישה, עד שבא רבי עקיבא ולימד, את ה' אלקיך תירא, לרבות תלמידי חכמים" (קידושין נ"ז. ועוד)

פלאות ממש.

יש בה בפרישה, לא פחות מאשר בדרישה.

הגע עצמך. שמעון העמסוני, מסוגל ברוח קדשו, לדרוש כל "את" שבתורה, והכל מכוון לאמיתה של תורה, משתזר בריקמת התורה שבעל פה.

ואילו ה"פרישה", לכאורה, מה יש בה יותר מאשר מגבלה, או מניעה מחוייבת המציאות...

מה שכר מגיע לו על ה"פרישה", ועוד שכר דוגמת השכר על הדרישה?...

הן הדברים.

להגיע אל שיאי שיאים, חדירה אל עומק יסודותיה של תורה, ולפתח לעמוד אין אונים, מבלי יכולת להמשיך...

אין לנו מושג, אלו כוחות בלתי משוערים יש להפעיל להתאפקות הזאת. גבורה עילאית.

- מי יעמוד בה!

שמעון העמסוני.

כמה פיתויים לדרוש דרשות טובות ונעימות, אבל לא כל כך מוכחות ומוכרחות...

יתכן, כי גם שמעון העמסוני ידע, כי ניתן לדרוש "לרבות תלמידי חכמים". ואף על פי כן, לא דרש כן. כי שמעון העמסוני לא ידרוש את אשר אינו בצקלוננו על פי כללי המדות שהתורה נדרשת, או על פי מסורה וקבלה. שמעון העמסוני לא ידרוש. ואם אין לו דרשה, עם כל הצער והכאב, לא יתפתה.

- יתאפק. לא ידרוש.

ופרישה זאת, גוררת אחריה שכר, לא פחות מהשכר על הדרישה. כי דרושים עבודה כוחות עלומים, בלתי מושגים. ולכשהרגיש שמעון העמסוני כי כוחות אלו, ברי השגה הם, כי יעמוד בהתאפקות המכאיבה, אזי הכריז -

"כשם שקיבלתי שכר על הדרישה, כך קיבלתי על הפרישה..."

הנה כי כן, לפנינו "פרישה" של "אל תשלח ידך אל הנער". "פרישה" של כיון שהגיע... פירש."

רבי עקיבא, זכה לשכר על ה"דרישה", אבל שכר על הפרישה, לא היה בידו.

לשמעון העמסוני, היה.

חוט שני עובר מ"ולא חשכתי וגו', דרך "אל תשלח ידך" וגו', המשך ב"איל נאחז בסבך", משלח פארותיו אל ה"פרישה" של שמעון העמסוני.

כי בכולם, התמסרות אין קץ. כניעה ללא גבול. השלכת כל שלוחות ה"אני" לסניפיו... וקיום טוטאלי של רצון ה'.

נדבת הרב מאיר קליין ו"ב שליט"א (רח"ה ה'תש"א) להגל השמחה השוריה במעונם בהולדת **בנם** נ"י בשעתו. יו"ר שיוכו להכניסו בביתו של אא"ה בקרוב ממש, ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים ויוזר רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברג. שמחת השלום זכר' תתקיים א"ה ברח' בן יעקב 24 בני ברק

לעילוי נשמות
נשמה טהורה הנערה רחל ע"ה
בת יבלח"ט הגאון רבי יהודה אריה הלוי דיני שליט"א נלב"ע כ"ה חשוון תש"פ תנצב"ה.

נטרם לכבוד השמחה הגדולה בבית מורנו הרב שלמה לוי שליט"א בהולדת נכדם נ"י בן לחתנם הרב יעקב קלופט שליט"א
יו"ר שיוכו הוריו להכניסו בביתו של אא"ה בעתו ובזמנו, ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים ויוזר רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברג
שמחת השלום זכר' תתקיים א"ה ברח' רשב"ם 4 מודיעין עלית עד השעה 22:00. הברית תתקיים א"ה ביום א' לאחר הנצ' בבית' המרכז גן הדסים רח' רשב"ם 5 מודיעין עלית

דברים יסודיים ברורים ובהירים, המאירים את העיניים ומעוררים את הלבבות.
ממורנו ורבנו הגאון הצדיק רבי שמשון דוד פינקוס זצוק"ל רב ומנהיג קהילתנו הקדושה

התפילה - שעת מלחמה

לבבם שיכוונו בתפילה, ואלמלא הקב"ה עוזרו לא היה יכול לכוון לבו".

הרי לנו, שבאמת תפילה זוהי מלחמה שאין בכח בן אנוש לנצח בה בכוחות עצמו, רק ע"י סיוע מלמעלה.

ישומה עלינו להבין מהי בדיוק המלחמה, עם מי נלחם האדם בעת שהוא ניגש להתפלל?

"החליקם בדברים" - נתן מקום לטעות

איתא בגמ' (עבודה זרה נה ע"א): "א"ל רבא בר רב יצחק לרב יהודה: האיכא בית עבודת כוכבים באתרין, דכי מצטרך עלמא למטרא, מתחזי להו בחלמא ואמר להו: שחטו לי גברא ואייתי מטרא, שחטו לה גברא ואיתי מטרא!" **רבא** בר רב יצחק שאל את רב יהודה: יש בשכונתנו בית עבודה זרה, וכאשר העולם צריך גשם, באה הע"ז בחלום לאחד מאותם כמרים שלה, ואומרת: שחטו לי גברא [או בן אדם או תרנגול, רש"י לא פירש מה בדיוק הכוונה כאן] ועי"ז ירד גשם. ובאמת כך קורה, והשאלה היא: היתכן?! האם חלילה יש ממש בעבודה זרה?

"א"ל: השתא אי הוי שכיבנא לא אמרי לכו הא מילתא" - ענה לו רב יהודה: טוב שאני עדיין כאן, בעולם הזה. אם הייתי מת, לא הייתי יכול לומר לכם את הדבר הנפלא הבא:

"דאמר רב, מאי דכתיב אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים? מלמד שהחליקו בדברים כדי לטורדן מן העולם", "החליקם בדברים" הכוונה: נתן להם מקום לטעות, וזאת כדי לטורדם מן העולם.

"והיינו דאמר ריש לקיש, מאי דכתיב 'אם ללצים הוא יליץ ולענונים יתן חן?' בא לטמא פותחין לו, בא לטהר מסייעין אותו".

עד כאן דבריו הנפלאים של רב יהודה בשם רב, ונתבונן מה מונח במילים "החליקם בדברים", שהקב"ה מניחם לטעות.

הרב מבריסק זצ"ל למד מכאן יסוד גדול. נאמר בפסוק "יוצר אור ובורא חשך עשה שלום ובורא רע" (ישעיה מ"ה, ז). ישנו כח בעולם שנקרא כח הטומאה, עבודה זרה. ועוד כתוב: "ולאום מלאום יאמץ" (בראשית כ"ה, כ"ג), ודרשו חז"ל (פסחים מב ע"ב), שהם זה כנגד זה; כח הטומאה כנגד כח הקדושה.

והנה בדרך כלל רגילים לפרש, שלטומאה, לע"ז, יש כל מיני כוחות, יכולים הם לעשות ולפעול כל מיני דברים.

אבל, אומר הרב מבריסק, כאן בגמ' מבואר שאין להם שום כח, הם לא מסוגלים לעשות שום דבר. רק דבר אחד הם יכולים לעשות: "החליקם בדברים" - לכסות את האמת. זה כוחו של היצה"ר מתחילתו עד הסוף - לכסות את האמת, להראות כאילו הוא העושה ולא הקב"ה. חוץ מזה אין לו כלום, אבל את זה - הוא יכול לעשות!

אדם רואה בעיניו שכשפועלים לפי הנחיות העבודה זרה יורד גשם, ונראה לו אפוא שהע"ז היא זו שהביאה

כתוב בפרשה וַיִּגֶשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲאֵף תִּסְפָּה צָדִיק עִם רְשָׁעִי (י"ח, כ"ג), וכתב רש"י: מצינו הגשה למלחמה (שם"ב י) "ויגש יואב וגו'", הגשה לפיוס "ויגש אליו יהודה", והגשה לתפילה (מ"א יח) "ויגש אליהו הנביא", ולכל אלה נכנס אברהם - לדבר קשות ולפיוס ולתפלה.

הקושי העצום לכוון בתפילה

בפסוק מבואר, שאברהם אבינו ניגש להתפלל לפני הקב"ה, ועל זה כתב רש"י "מצינו הגשה למלחמה... ולכל אלה נכנס אברהם".

ברש"י לא כתוב זאת בפירוש, אבל לשון חז"ל: "שעת צלותא שעת קרבא" - זמן התפילה הוא זמן מלחמה. כשניגשים לתפילה בעצם ניגשים לקרב, למלחמה. זהו דבר שהוא לכאורה הפלא ופלא. אין לנו דוגמא אחרת לכך בשום מצוה אחרת. אם היינו מקיימים מצות תקיעת שופר כמו שאנחנו מקיימים מצות תפילה, אם שמירת השבת שלנו היתה נראית כמו התפילה - מצבנו היה בכי רע.

את כל המצוות פחות או יותר אנו מקיימים, רק מקיום מצות תפילה כראוי רחוקים אנו מרחק רב. יכול יהודי לעבור יום אחרי יום, שחרית מנחה מעריב, בלי להתפלל אפילו תפילה אחת כצורתה, כמעט בלי לכוון בכלל. בברכה הראשונה אולי עוד זוכרים לכוון משהו, כל אחד לפי דרגתו, אך בהמשך, עד שנזכרים לכוון, מגלים שאוחזים כבר ב'שמע קולנו'... זהו דבר כה משונה, שאין לו אח ורע בשום מצוה בתורה. אין לנו דוגמא נוספת לכזו הזנחה, כזו שפלות, במצוות אחרות.

וזה דבר שצריך הסבר: למה באמת כל כך קשה לכוון? הרי סוף כל סוף כולנו יודעים מה שכתב המסילת ישירים (פרק יט), שבשעה שאדם עומד בתפילה "הוא בא ונושא ונותן ממש עמו יתברך, ולפניו הוא מתחנן ומאתו הוא מבקש, והוא יתברך שמו מאזין לו מקשיב לדבריו, כאשר ידבר איש אל רעהו ורעהו מקשיב שומע אליו", מאמינים בני מאמינים אנו שכך היא המציאות, וודאי משתדלים לנהוג בהתאם. איננו מזניחים כלל את ענין התפילה, אנחנו רוצים להתפלל כראוי ומשתדלים בכל הכוחות, ועם כל זאת פשוט לא הולך לנו! גם כשמתחילים לכוון מעט, מיד נכנסות מחשבות אחרות בראש.

מהיכן נובע הקושי העצום לקיים מצות תפילה כהלכתה?

התשובה כאמור טמונה בדברי חז"ל כאן: התפילה היא שעת מלחמה, ומלחמה קשה! והראיה לכך: נתבונן בעצמנו כיצד אנו נראים אחרי התפילה, בלשוננו קוראים לזה: נופל שדוד במלחמה.

ובאמת, הב"ח כבר עמד על נקודה זו. על דברי הטור (אוה"ח סי' צח): "המתפלל צריך שיכוין לבו שנאמר תכין לבם תקשיב אזנך", כתב הב"ח: "נראה דהא דאמר, סימן לדבר הוא, לפי דקרא משמע דאין ביד האדם לכוון לבו לשמים, שהרי אמר תכין לבם, דמשמע אם תכין לבם אז תקשיב באזנך, אלמא דביד הקב"ה הוא להכין

מה עושה הע"ז? אומרת לך: לא! הריצה וההתאמצות להגיע מוקדם לחדר האוכל - היא זו שגרמה שיהיו לחברך ירקות. הרופא, הוא זה שמביא את הבריאות לחולה, והעבודה הקשה מביאה את הפרנסה.

כל אלו דוגמאות בלבד, אבל התופעה קיימת בכל העולם כולו, היכן שרק הולכים. מיום שנולדנו חינו אותנו עם האפיקורסות הזו, שאם תשתדל - תקבל, ואם לא תשתדל - לא תקבל. פעמים רבות אומרת אם לבנה: כבר חמשה לשבע, רוצ' לחנות ותביא את הלחם. אם תתמהמה בדרך, לא יהיה לחם היום! זה בעצם העבודה זרה. היא מראה לאדם בתוך העולם שלפי גודל השתדלותו - כך השגותיו החומריות בכל תחום שהוא.

האמת היא שהקב"ה שולט על העולם, אחד יחיד ומיוחד, והע"ז אין לה כח לעשות כלום. לא העבודה מביאה את הפרנסה, ולא הרופא מביא את הרפואה. הכל ביד ה'. אם ירד גשם, אין זה אלא משום שהקב"ה החליט להוריד גשם, ולא משום ששחטו לע"ז את ה"גברא" שבקשה. אם כן מה הכח של ע"ז? לעשות מראה כזה: כביכול אני עשיתי ולא הקב"ה!

הכח הזה של הע"ז אינו פשוט כלל; חללים רבים הפילה, ביניהם גדולי עולם!

עיקר המלחמה - בזמן התפילה

עיקר זמן מלחמה עם העבודה זרה הוא זמן התפילה. שכן, החפצא של תפילה, כל מהותה של התפילה היא, לעמוד לפני הקב"ה ולחיות בתוך האמת שהכל משמים. הדעת, התשובה, הבנת התורה, הרפואה, הפרנסה - הכל ממנו יתברך.

ואז, באותו זמן שאדם נמצא במצב שהוא חי עם האמת, באותו רגע, כל הדבר הזה שנקרא ע"ז בא להלחם אתו. זוהי שעת מלחמה. הע"ז צועקת לעומתו: ישנו עולם שלם, ישנם עוד כוחות שפועלים בעולם, וזה סתירה לעצם התפילה.

כמו חיית טרף שבדרך כלל יושבת בשקט, אבל כשמתחילים להרביץ לה היא מתנפלת על זה שתוקף אותה ומנסה לטורפו חי, זה בעצם מה שקורה בתפילה. בן אדם עומד ואומר: "ברוך אתה ה'", הוא עומד לפני גילוי האמת שאין כלום בעולם מלבד השי"ת - ממילא אותה חיית טרף' ששמה עולם' מתעוררת להלחם נגדו. מה אתה אומר שאין עולם? הנה אני! ואז מתחילות לצוץ בראשו כל המחשבות וכל השטויות והבלי העולם הזה, הכל נכנס באופן טבעי. ישנו טבע כזה, שהכל נכנס בתוך הראש דוקא בעת התפילה. למה? כי כל החפצא של תפילה הוא הרצון לבטל את הכל, ממילא ישנה מלחמה בדיוק על נקודה זו. **זרדי** תפילה - שעת מלחמה; מלחמה בין האמת לשקר, בין עבודת ה' לעבודה זרה. כך בכל תפילה, שחרית מנחה וערבית, ישנה מלחמה מעין זו.

וכמו שראינו לעיל בשם הב"ח, אם אדם חושב שבכוחו לנצח במלחמה, הריהו טועה. רק עם סייעתא דשמיא מרובה יוכל לכוון לבו ולהתפלל תפילה כצורתה, וכמו שמסיים שם הב"ח: "ואפילו הכי סימן לדבר הוא, שיתעורר האדם ויסכים בדעתו לכוון, כי אז ודאי הקב"ה עוזרו, כי הבא לטהר מסייעין לו מן השמים".

את הגשם. וזו טעות! לא הע"ז הביאה את הגשם. הגשם בין כה וכה היה צריך לבוא. כוחה של הע"ז הוא רק להראות שהיא כביכול הביאה את הגשם. אדם היה חולה והקב"ה עושה אותו בריא ע"י שהשביע את היסורים שיצאו ממנו. באה הע"ז (הרופאים והתרופות...) ואומרת: לא! אני עשיתי אותו בריא.

אין בכח הע"ז להבריא בני אדם, אין בכוחה להוריד גשמים, ולא לפעול שום פעולה אחרת בעולם. רק כח אחד יש לה - להראות בתוך העולם שישנה רשות אחרת, לתת לאדם את ההרגשה שכל מה שהקב"ה עושה - כביכול היא, הע"ז, עשתה.

הרי האמת היא שכל דבר בעולם, כל פרט וכל נקודה בו - הכל מתנהל בהשגחתו המוחלטת של הקב"ה. אין לך דבר שאינו מושגח על ידו יתברך. מה שהע"ז עושה הוא דבר אחד בלבד: להראות שכביכול היא העושה.

הע"ז מראה לאדם שהשתדלות מועילה

דבר זה קיים בכל התחומים. לדוגמא: בחור בישיבה יושב ולומד בהתמדה או מאריך בתפילת שמו"ע, ומגיע באיחור לחדר האוכל, שם הוא מגלה כי נגמרו לו כל הירקות. מה נראה כאן לעין? שהמגיע מוקדם לחדר האוכל - יש לו ירקות לאכול, והמאחר - יאלץ להסתפק בארוחה דלה, ללא ירקות.

כעין זה: במפעל מועסקים פועלים רבים, אך לא כולם שווים ברמת החיים. פועל העובד שעות נוספות - יש לו מכונית, ואילו זה שאינו עובד שעות נוספות - אין לו מכונית, כי הוא מרוויח פחות. זו עובדה שרואים אותה בעינים.

דוגמא נוספת שכל אחד מאתנו ודאי מכיר: שני אנשים חולים באותה מחלה. האחד, שהוא עשיר ובעל יכולת כלכלית, הולך לפרופסור גדול ומבריא, והשני, שאין בידו האמצעים הדרושים, מסתפק ברופא הזוטר שבקופת חולים, וכתוצאה מכך נשאר חולה. גם זה דבר שרואים בעינים.

המראה הזה, הוא בעצם כוחה של העבודה זרה!

האמת לאמיתה היא שהכל ביד ה'. "אין אדם נוגע במוכן לחבירו אפילו כמלוא נימא" (יומא לח ע"ב). אם מגיע לבחור שיהיו לו ירקות בארוחת ערב - יהיו לו, ואם לא - לא! העובדה שיש לפועל מכונית, אין לה שום קשר עם העבודה. אין גם קשר בין התאמצות הפועל בעבודה שעות נוספות לגודל ההכנסה שתהיה לו בסוף החודש. עובדים כדי לצאת ידי חובת ההשתדלות, שהיא בבחינת מס המוטל על האדם. ברגע שאדם שילם את 'המס' הזה - גם אם יעבוד יומם ולילה, לא יקבל גרוש אחד יותר ממה שנגזר עליו משמים!

על זה הדרך, לא משנה כלל לאיזה רופא הולך האדם. לרופא הולכים בגלל מצות פיקוח נפש, וכך נפסק להלכה בשו"ע. אילמלי כך, לא היינו הולכים לרופא. אלא ישנה הלכה של פיקוח נפש, מוטל עלינו חיוב מן התורה לשמור על גופנו, ומי שלא הולך לרופא - באמת עלול להינזק מכך, אבל לא משום שהרופא היה צריך להציל אותו, אלא משום שעבר על מצות התורה, וכיוצא"ב מבואר במסילת ישרים פ"ט.

"ראו עתה כי אני הוא"

כי נשברו לפני ה'". עמד יהושפט ואמר אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף, אלא הרי אומר שירה ואתה עושה, אמר לו הקב"ה אני עושה כן, שנאמר, "ובעת החלו ברינה ותחילה נתן ה' מארבים". עמד חזקיה ואמר, אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה, אלא הריני ישן במיטתי ואתה עושה".

והדברים מבהילים, וכי דוד המלך היה בדרגה פחותה מהמלכים האחרים? אלא ביאור הדברים כמו שנתבאר, חששו המלכים אותו חשש שהיה בזמן גדעון; חשש חזקיהו שאם יאמר שירה עדיין תהיה תחושה ש"עשה משהו" בשביל הנצחון, שכן שירה גם היא כח מסוים, ועדיין ישנו חשש שיאמרו "ידי הושיעה לי" - שהלא אמרתי שירה! המלכים הראשונים היו בטוחים עוד יותר שלא יתלו בעצמם, עד שדוד אמר, אני בטוח שאם רק תעזור לי לרדוף - לא אתלה בעצמי. וכך כל אחד שירד במדרגתו הוצרך להוסיף עוד בדרגת הבטחון כדי להראות שהכל ממנו ית'. "אמר אסא אין בי כח להרוג" כלומר, ברצוני להיות בטוח בכך שאין בי כח, לכן "אני רודף ואתה עושה". ויהושפט חשש שאף ע"י שאומר שירה יתלה בעצמו ומנע עצמו אף מזה. ור' אליהו לופיאן בקולו האדיר עם רוממות קל שבפיו השריש את היסוד הזה: הצלחה במלחמה איננה תלויה בנשק, ולא ברוב החיילים וכוחם! כי אם כמה מושרש בלב עם ישראל שהכל ביד ה', עד שלא יהיה אפילו משהו שיוכלו לתלות את הנצחון בעצמם, ואפילו שירה שהיא לקב"ה שייך חשש שירגישו שעשו משהו משל עצמם בשביל הנצחון.

"וידעת - והשבות אל לבבך"

וכך גילו לנו חז"ל, כיצד נפלו חומות יריחו, באילו טנקים ותותחים החריבו את חומות יריחו?.. באמירת עלינו לשבח! "עלינו לשבח... וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים - אין עוד מלבדו!" יהודי אומר י"ג עיקרי אמונה בכל יום, מצד "וידעת", ודאי, הוא מוכן לשפוך קיתון של רותחין על מי שינסה לערער אפילו משהו מן הי"ג עיקרים... אך בפועל במהלך החיים, מתי הוא רגוע? כאשר יש צבא מסביב. אז הוא ישן ברוגע. דבר זה גילתה לנו התורה: "וידעת היום" - אין זה מספיק! אלא "והשבות אל לבבך!"

ובאמת טבע האדם הוא שכשיודע על משהו שהוא גיבור ומושל - הוא מפחד ממנו. ואילו כאן לגבי האמונה הרי זה נגד הטבע, ורק כיון שאיטתכל באורייתא וברא עלמא' כיון שכתוב בתורה שיש "וידעת היום" ואעפ"כ צריך "והשבות אל לבבך" הרי זה מראה, שאף כשיש "וידעת" עדיין אין זה נוגע עד הלב, ויכול הלב להשאר אטום! ולמרות שידוע האדם שהכל מהקב"ה, ו"אין אדם נוקף אצבעו למטה אלא אם מכריזין עליו למעלה"

ברשות המרא דאתרא והקהל הקדוש, קטונתי מלעמוד בשעה זו בפני קהל גדול וקדוש ויראתי בפצותי שיח, שבאמת אצליח להביע ולומר את אשר צריך להאמר, וזכות הרבים תעמוד לנו.

לימוד לדורות ממלחמת גדעון

בספר שופטים מסופר על מלחמת מדין ועמלק כאשר היה גדעון השופט, לשון הפסוק: "ומדין ועמלק וכל בני קדם נופלים בעמק כארבה לרוב, ולגמליהם אין מספר כחול שעל שפת הים לרוב", וגדעון שולח לשבטי ישראל להתאסף למלחמה, "ויאמר ה' אל גדעון, רב העם אשר אתך מתיתי את מדין בידם", יש לך חיילים רבים מדי כנגד "מדין הנופלים בעמק כארבה לרוב", ולמה: "פן יתפאר עלי ישראל לאמר ידי הושיעה לי". ויש למעט את החיילים שלך. "ועתה קרא נא באזני העם לאמר מי ירא וחרד ישוב ויצפור מהר הגלעד, וישב מן העם עשרים ושנים אלף, ועשרת אלפים נשארו". מכל צבאו שהיה שלשים ושנים אלף הלכו עשרים ושנים אלף ונותרו עשרת אלפים, - כנגד "בני קדם כארבה לרוב!" - "ויאמר ה' אל גדעון, עוד העם רב, הורד אותם המים ואצרפנו לך שם" שם גילה ה' לגדעון לבחון אותם על ידי שיראה שאלו שלוקקים את המים כשכורעים על ברכיהם אות הוא שהם רגילים לכרוע כך לפני עבודה זרה, ושלא אותם מהמלחמה, ולבסוף נשארו שלש מאות איש "ויאמר ה' בשלש מאות האיש אושיע אתכם ונתתי את מדין בידך וכל העם ילכו איש למקומו". הרי כאן יסוד: שכאשר רוצים את עזרת הקב"ה במלחמה, צריכים לשלול כל אפשרות של 'כוחי ועוצם ידי'!

כך אמר ר' אליהו לופיאן זצ"ל, כאשר שלושים ושנים אלף איש עומדים כנגד "כחול הים" - מי יעלה על דעתו שאם ינצחו אין זה מעשה ה'? אך לא! עדיין שייך שבאיזה מקום יגידו שהיו גיבורים ומסרו את נפשם לנצח. ולכן השאיר מהם רק עשרת אלפים, כנגד צבא כחול הים! אך עדיין לא, עדיין אין זה מבטיח שלא יחשוב משהו באיזו נקודה בלב "אכן, הקב"ה עזר, אבל 'הצבא שלנו'..." רק כאשר נשארו שלוש מאות איש כבר אין הוא אמינא שאין זה מעשה האלקים, ואז זכו לנצח.

ביאור דברי חז"ל על בטחונם של ארבעה מלכי יהודה

נחזק את הדברים יותר, חז"ל אמרו: ארבעה מלכים הם, ומה שתבע זה לא תבע זה, ואלו הן דוד ואסא יהושפט וחזקיהו, דוד אמר "ארדוף אויבי ואשיגם", אמר לו הקב"ה אני עושה כן, שנאמר "ויכם דוד מהנשף עד הערב". דוד הכה, לא הקב"ה לבדו, והקב"ה רק סייע לו לרדוף. עמד אסא ואמר, אין בי כח להרוג, אלא אני רודף ואתה עושה, אמר הקב"ה אני עושה כן, שנאמר "וירדפם אסא וגו'

וכפי שהיה מוכח אז, שהלא הערבים היו גבורים ועם כל זאת הצליחו לנצח, אין זאת אלא מעשה ה'! אך היצה"ר הצליח לקחת את זה להרגשת "כל הכבוד ל...", זה היה כשלון שלנו.

ישוב לאחר שנים הגיעה מלחמת ששת הימים, ושוב באו ימי פחד, ורבים מיהרו לשלוח את ילדיהם לחו"ל כי חששו שעומדת להיות שואה חדשה, ושוב כשהיתה הרגשה קשה זו עזר הקב"ה, הוא רצה להראות לנו שהכל ממנו, אך שוב רבים רבים נכשלו בתחושת "כל הכבוד לצה"ל...".

ישוב לאחר כמה שנים הגיעה מלחמת יום הכיפורים, בכישלון אדיר של חיל המודיעין, מה שהראה לעין כל שאין ביכולתם מאומה, וכל צבאות ערב מכל הצדדים באו למלחמה, וכידוע שהיו מראשי השלטון שרצו להתאבד! כשלון מביש כזה! ולבסוף עזר הקב"ה, וכי אין זה מספיק לראות ולהבין שיד ה' פועלת כל זאת? ולא צריכים כלל את הצבא, שבשעה שהתחילה המלחמה הצבא כלל לא היה מאורגן. ועדיין הביאה המלחמה להתעוררות תשובה, אבל עדיין עם ישראל לא התעורר דיו.

מאורעות התקופה האחרונה

והנה עברו שנים רבות, ובאה עלינו המכה הזו, שוב, להראות שכל ה"צה"ל" הזה איננו יותר מקליפת השום. "חיל המודיעין הטוב בעולם" איננו יכול לדעת מה שנעשה מתחת לאפו, מתארגנים מאות רבות של פורעים עם תכנית מסודרת של טבח, ואלפי יהודים נטבחים באכזריות נוראה!

בשמים מביטים על שומרי התורה

וברצוני להדגיש, הטענה איננה עליהם, האחוז מן המשקל שיש לאלה מן הפורקי עול שהעזו להרים יד בשבת קדש בשמחת תורה בריש גלי - ודאי שזו מרידה! אך אני רוצה להעיר ולומר, שלא בגללם זה בא! - אמנם האחוז הכמותי שלהם הוא גדול, אך במבט של הקב"ה על עם ישראל הרי שאלו איברים מדולדלים, מה חשוב כלפי שמיא? רק מה שאנחנו חושבים, מתי כבר נדע שכאשר אנו עומדים להתפלל שמונה עשרה, ומבקשים בקשות הרי שאנחנו מצילים את עצמנו בבקשות אלו יותר מכל שיסייעו ויועילו לנו כל הרופאים וכל הגנרלים. אנחנו! שאנחנו נרגיש, שומרי התורה! וכמו שהיה מרן הרב מברסק זצ"ל רגיל לומר, כאשר יש ספינה של שבעים עובדי עבודה זרה, "והספינה חישבה להשבר", לא מצליחים לעצור את הסער, "בשל מי בא הסער הזה", הרי יש שבעים עובדי ע"ז! אך לא, יש שם איזה יהודי בתחתית האוניה, וכי זה בגללו? הרי הוא עובד ה'! אך כן, הקב"ה איננו מתחשב בשבעים עובדי ע"ז, הוא מתחשב רק בנו, כל אחד בעצמו יבדוק, כל מה שעשה כאן הקב"ה הוא על מנת להשריש בליבותנו! גם אני הלכתי לשון בליל שמחת תורה קצת בבטחון, לא חששתי משום דבר, למה? מה פתאום, יש צבא! יש צבא! וכי זה צבא? כזה שברירי... אף אחד לא הרגיש שיש סכנה, הקב"ה בא ומראה לנו, אני רוצה לעזור לכם להתעורר.

התגשמות הנבואות בפרשת האזינו

כתוב בפסוק בהאזינו: "כי ידן ה' עמו ועל עבדיו יתנחם כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב" - פירש"י

והוא בטוח בכך במאה אחוז! אף על פי כן כאשר הוא מדבר עם הרופא הוא מדבר בלשון תחנונים, ומנסה בכל כוחו שהרופא יתרצה לו, ואילו כאשר מבקש באמירת "שיר המעלות" אין זה באותה הצורה. "ויקראו אל ה' בחזקה" מהי חזקה? חזקה פירושו שה"וידעת" אינו רק בידיעה בעלמא אלא הדברים שבו וחדרו אל הלב. 'אני מאמין באמונה שלמה שה' יודע מחשבות בני אדם', אני יודע ומאמין באמונה שלימה שכפי שכותב החזו"א באמונה וביטחון - יש את ידיעתו של הקב"ה על כל צעד שלי, ואם אני מדבר יש כאן את כח ה'. אני יודע אך אינני רואה זאת, ואילו כאשר אני מדבר עם אדם גדול ובעל כח - אני רואה זאת, ואת זה התורה צוותה להשריש בליבות ישראל כדי לרבות שכריו.

כמדומה שחסידים מספרים על רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל שפעם אחת ביקש שיתנו לו משמים להרגיש את היראת שמים שהיתה לרמב"ם, ונתנו לו, והתעלף מיד, לא היה יכול להחזיק מעמד. והרי את ה"וידעת" של הרמב"ם כולנו יכולים לדעת, כפי שמורה בספריו, אבל שה"וידעת" יהיה "והשבות אל לבבך" רק הרמב"ם היה בכחו להגיע להשבה אל הלב באופן מופלא שכזה.

מהלך מאורעות הדורות האחרונים

וכאן יש לנו להרחיב ביסוד זה קצת יותר בפרטות. כידוע שלפני יותר ממאה שנה קמה בעם ישראל תנועה שביקשה להשריש בלב היהודי שהתקוה היחידה "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים" שכל יהודי יושב ומצפה לגאולה ולביאת המשיח איננה מספיקה, אלא צריך לעשות משהו בעצמנו, כמדומה שהתעוררות לתנועה החלה לאחר הפרעות הגדולות שהיו בקשיניב שברוסיה ובעוד מקומות, שדם ישראל נשפך כמים, ואמנם אח"כ אירעה השואה שהפרעות לעומתה היו "פכים קטנים", אך אז הפרעות זיעזעו את עם ישראל, וזה הניח מקום להחליש ולהשריש בלבבות שהנה אנחנו בכוחנו ועוצם ידינו נקים מדינה, עם צבא, עם משטרה, עם כח וטנקים וחיל, ואנו נשלט על עצמינו, "ניקח את גורלנו בידנו" זאת היתה הסיסמא. ולדאבוננו הם הצליחו לטעת בלבבות את טעותם.

והנה אחרי שנים כמה מדינה עם כח, אין זה "מעשה שטן" אלא נסיון לעם ישראל, האם ה"וידעת" על מקומו או שחלילה גם הם נגררים ומושפעים מהם באיזה מקום. בהכרזת האו"ם על הקמת המדינה רקדו המונים ברחובות כל הלילה, ואילו מרן הרב מברסק זצ"ל צעק: "זהו פיקוח נפש, זהו פשע!" שכן כש מאות אלף יהודים היו אז בארץ, מתוכם לא רבים מחזיקי נשק, ואילו הערבים היו כחול הים, שבע מדינות עם צבאות אדירים, זהו פשע, פשע מלחמה. והקב"ה עזר, וכיצד זה קרה, וכי אפשר לומר שזה בדרך הטבע? הקב"ה רצה כפי שבימי גדעון הראה שיכול לתת נצחון במלחמה גם עם שלש מאות איש, כך יכול לעזור גם עם שש מאות אלף יהודים לעומת מליוני ערבים, ובאמת היה זה פלא גדול בעולם! אך מאידך זה יצר תחושת כוחי ועצם ידי, "צבא ההגנה לישראל...", הקב"ה עזר והציל כדי שאדרכה נשריש בלבבות שאין כח בעולם מלבדו, ו"שקר הסוס לתשועה, גיבור לא ינצל ברב כח",

לעצור - אין עוצר ומושל, אין מי שיעזור. "ואמר אי אלהימו צור חסיו בו". זו העבודה זרה של הדורות האחרונים, על העבודה זרה של פעם אנו תמהים, כיצד אנשים נורמליים "האומר לעץ אבי אתה ולאבן את ילידתני" את הע"ז הזו כבר סלקו אנשי כנסת הגדולה, כך אמר מנשה המלך לרב אשי שאילו היה באותם דורות היה רץ אחרי הע"ז. רב אשי! והיום איננו מבינים זאת, ואנו מביטים בהם כעל שוטים שבעולם, אך הקב"ה מנסה אותנו בנסיונות עבודה זרה אחרים, בדורות האחרונים היא העבודה זרה של "כוחי ועוצם ידי", "כוחנו במתנינו". וכן עכשיו כמדומה ששוב חוזרים למהלך כזה. "ראו" אומר הקב"ה: "כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב - ואמר אי אלהימו" - איפה ה"כחי ועוצם ידי שלכם? - איפה ה"צה"ל" שלכם, איפה "חיל המודיעין" המפורסם, איפה הטנקים המשוכללים, איפה המטוסים היותר טובים שבעולם? "אי אלהימו צור חסיו בו? אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם, יקומו ויעזרוכם! יהי עליכם סתרה!" - ואז אומר הקב"ה: "ראו עתה" - כאשר כל הכחות האחרים נשברים וכלים כרות, זהו הזמן להשריש בלב - "ראו עתה כי אני אני הוא!" עד עתה דיברתי בלשון נסתר - "הוא" - השגחה נסתרת, עכשיו תראו כי ה"הוא" זה "אני" "כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי, אני אמת ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל!"

וזה המסר שמורים לנו משמים, זה עלה בדם! קשה להרגיש שמאות מאות משפחות במצב נורא כל כך. מספרים שהיתה אכזריות עצומה במעשי ההרג הנוראים, הרי זה שובר כל לב. את החשבונות שמייים עליהם הרחוקים לא אנחנו צריכים לעשות, וכמעט אפשר לומר שאין זה בשבילם, עיקר התביעה שתובע הקב"ה מכלל ישראל היא על לומדי התורה, על המאמינים, היכן אתם האם באמת אתם מרגישים שהכל בידי שמים? הלא ראיתם ש"שקר הסוס לתשועה, וברוב חילו לא ימלט", הרי ראיתם בחוש, ואתם אומרים זאת בכל בוקר, אלא, אמנם אומרים, ה"וידעת" קיים, אבל עדיין צריך "והשבות אל לבבך!" ונראה שזהו עיקר המסר במאורעות אלו.

נקודת המוצא של ההצלה היא רק כשנבין יותר את ה"אני אני הוא, מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל".

התעוררות למעשה - בדברים הצריכים חיזוק

והדאי שזה גורר עוד דברים שצריך להתעורר, דברים שבין כה וכה מדברים עליהם, על הפריצות שמתגנבת לפאות של נשותינו היקרות, נשים שמוסרות נפש כדי שבעליהם ילמדו תורה, ולא נשמע אף קול שאולי ילך לעבוד קצת, אבל כאן פתאום מצא השטן דרך להכנס לתוך קדשי הקדשים! הנשים האלה הן קדשי קדשים, כאשר האדם לומד עוד יש לו הנאה, אך אצלה זה קדש קדשים! וכאן הוא מצא מקום - כאן מצליח השטן להחדיר את טלפיו!

והוא הדין כל המכשירים שכאילו מהווים עזר ללימוד תורה, ובדרך אגב יש שם כל דבר אסור, גם דברים שנראים כמסייעים כמו המייל (וכבר היו על זה אסיפות) וכדו'. וכך כשהיתה מחלת הקורונה מה שהיה צריך להביא אותנו להתעוררות גדולה, אך בינתיים היצא"ר הכניס לאלפי ישראל דברים שלא ראויים להשמע, וכל אלה ודאי עומדים עדיין בתביעתם.

- וכן בהתמדת התורה, יאמרו, במצב כזה אי אפשר ללמוד, אך כאן הנסיון! להרגיש שאין לנו אלא תלמוד תורה, שהתורה היא העומדת ליהודי בכל זמן ובכל עת, להרגיש זאת בפועל, זהו והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו.

- כך אני חושב, שוב אני אומר, קטונתי, אך זו בחינה של "ציוחה העזרה", המצב צווח, עורו נא, עורי נא כנסת ישראל! מי היא כנסת ישראל, אין אלו המליונים ששוקקים ברחובות בכל פינה. כנסת ישראל הם אותם מתי מעט שיושבים על משנתם ולומדים תורה מתוך הדחק.

וזאת עלינו לדעת שהקב"ה אוהב אותנו תמיד, בכל מצב. כתוב שמשה רבינו אמר "ממרים הייתם עם ה' מאז דעתי אתכם", כזו תוכחה לכלל ישראל! כבר מזמן יציאת מצריים כבר היינו ממרים! - ומה אומר ירמיהו הנביא "זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותייך, לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה", הכיצד "אהבת כלולותייך"? הלא במדבר בארץ לא זרועה, הכיצד "אהבת כלולותייך"? הלא

עצור - אין עוצר ומושל, אין מי שיעזור. "ואמר אי אלהימו צור חסיו בו". זו העבודה זרה של הדורות האחרונים, על העבודה זרה של פעם אנו תמהים, כיצד אנשים נורמליים "האומר לעץ אבי אתה ולאבן את ילידתני" את הע"ז הזו כבר סלקו אנשי כנסת הגדולה, כך אמר מנשה המלך לרב אשי שאילו היה באותם דורות היה רץ אחרי הע"ז. רב אשי! והיום איננו מבינים זאת, ואנו מביטים בהם כעל שוטים שבעולם, אך הקב"ה מנסה אותנו בנסיונות עבודה זרה אחרים, בדורות האחרונים היא העבודה זרה של "כוחי ועוצם ידי", "כוחנו במתנינו". וכן עכשיו כמדומה ששוב חוזרים למהלך כזה. "ראו" אומר הקב"ה: "כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב - ואמר אי אלהימו" - איפה ה"כחי ועוצם ידי שלכם? - איפה ה"צה"ל" שלכם, איפה "חיל המודיעין" המפורסם, איפה הטנקים המשוכללים, איפה המטוסים היותר טובים שבעולם? "אי אלהימו צור חסיו בו? אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם, יקומו ויעזרוכם! יהי עליכם סתרה!" - ואז אומר הקב"ה: "ראו עתה" - כאשר כל הכחות האחרים נשברים וכלים כרות, זהו הזמן להשריש בלב - "ראו עתה כי אני אני הוא!" עד עתה דיברתי בלשון נסתר - "הוא" - השגחה נסתרת, עכשיו תראו כי ה"הוא" זה "אני" "כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי, אני אמת ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל!"

וזה המסר שמורים לנו משמים, זה עלה בדם! קשה להרגיש שמאות מאות משפחות במצב נורא כל כך. מספרים שהיתה אכזריות עצומה במעשי ההרג הנוראים, הרי זה שובר כל לב. את החשבונות שמייים עליהם הרחוקים לא אנחנו צריכים לעשות, וכמעט אפשר לומר שאין זה בשבילם, עיקר התביעה שתובע הקב"ה מכלל ישראל היא על לומדי התורה, על המאמינים, היכן אתם האם באמת אתם מרגישים שהכל בידי שמים? הלא ראיתם ש"שקר הסוס לתשועה, וברוב חילו לא ימלט", הרי ראיתם בחוש, ואתם אומרים זאת בכל בוקר, אלא, אמנם אומרים, ה"וידעת" קיים, אבל עדיין צריך "והשבות אל לבבך!" ונראה שזהו עיקר המסר במאורעות אלו.

וזה אומר שזהו המסר האחרון לפני הגאולה, כי הפסוק הבא הוא "כי אשא אל שמים ידי" שאם כלל ישראל יגיע לבידור של "ראו עתה כי אני אני הוא" - אם יבינו כי "אני מחצתי", לא הנאצים הרגו בשואה, "אני מחצתי". ה"הוא" המסתתר הוא "אני", שהוא גם שם ה' כמו שאומר רש"י. "אני מחצתי וארפא ואין מידי מציל". ואם תראו כן, הרי "כי אשא אל שמים ידי ואמרתי חי אנכי לעולם" אם רק אנו נדע שהצורה היא ש"בשלש מאות איש" שאי אפשר לטעות בהם שזה צבא מעולה, רק רואים שאין כאן צבא ואין כאן כלום אז באה הישועה.

וכעת הסכנה בזה גדולה, כי אם עכשיו יצליחו להראות שוב כח, כנקמה, ושוב יתגלגלו לאוזניים הנאומים של אותם מחריבים "גבורי כח" שאין בהם מאומה, וישמעו שוב אותם נאומי הרהב שהושמעו אחרי מלחמת יום הכיפורים ומלחמת ששת הימים, ובאיזה מקום - מבין השורות - גם של העתונות היותר חשובים, נקלט איזה ריח... באופן טבעי, שלא באשמתם. הידע החיצוני נקלט, וגם הוא משפיע לרעה לחוש תחושת כוחי ועוצם ידי, אנו צריכים "וידעת היום, והשבות אל לבבך", ועל כך צריך

גדר ומהות הבטחון, ושכר הבטחון

טוב] היתרון השישי הוא, שאמן הכימיה אינו בטוח שלא יבוא עליו מחלות וכאבים שישביתו ממנו את השמחה שיש לו מעושרו וכו', ואילו הבוטח בה' הוא בטוח שלא יבוא עליו כאבים ומחלות אם לא בתור כפרת עוונות או כדי להגדיל שכרו לעולם הבא וכו' ע"ש, ועיין בתחילת פ"א שם: מהות הבטחון הוא מנוחת הנפש של בעל הבטחון, שיהא ליבו סמוך על מי שהוא בטוח עליו שהוא עושה את מה שהוא טוב ונכון עבורו וכו', אך העיקר שמכוחו נקבע הבטחון בלב האדם זה שיהא ליבו בטוח שמי שהוא בטוח בו יקיים את מה שאמר ויעשה את מה שהבטיח, ואף יעשה לו טובות כאלה שלא הבטיח לו ולא התחייב לעשותם בתור נדבה וחסד.

ורבינו יונה במשלי (פ"ג פכ"ו) מאריך טובא בענין הבטחון³ ונביא מקצת מדבריו שם וז"ל: "דע כי הבטחון הוא שלא יתערב בו שום ספק, בדרך משל דבר כי ענין הבטחון הוא כשכיר הבוטח על המלך ועמל בכל כוחו לפניו בשמחה וטוב לבב מרוב מבטחו על המלך מדעתו כי יתן משכורתו שלמה, והנה הבוטח בהש"ת גם אם ימצאוהו צרות רבות יתאמץ בעבודת ה' ית' ויבטח באמת ששכרו כפול מכול והש"ת יבחר לו הטוב אם יוכיחהו ה' בעוה"ז כי זאת לטוב לו להעביר את עונו לקרבו אל ה' ולהאדיר חלקו בעולם הגמול כי שלוות העולם הזה כהבל וכאין הבל נידף וצל עובר, וכו'".

קושי בדברי החזו"א

והנה יש לעיין שלכאורה מדברי החזו"א הנ"ל נתבאר שכל עניינו של הבטחון בה' הוא רק להכיר באמונה ברורה שהכל מאת ה', ולבוא מזה לידי הנהגה למעשה, ובאמת בפסוקי התורה המדברים מענייני בטחון לכאורה לא מצאנו יותר מזה⁴.

ואמנם, הנה מצינו בפסוקים רבים ובפרט בספר תהילים המורים על ענין זה שהבטחון בה' הוא עצמו סיבה להינצל, ונביא כמה מהם: (ח, י"ב) וישמחו כל חוסי בך לעולם וגו', (ז, ב') ה' אלוקי בך חסיתי הושיעני מכל רודפי והצילני, (כ"ב, ה') בך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו, (כ"ח, ז') עוזי ומגיני בו בטח ליבי ונעזרתי וגו', (ל"א, ב') בך ה' חסיתי אל אבושה לעולם וגו', (ל"ב, י') רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו, (ל"ג, י"ח) הנה עין ה' אל יראיו למי יחלים לחסדו, (ל"ג, כ"א) כי בו בטח ליבנו כי בשם קדשו בטחנו, ועוד הרבה⁵.

וא"כ איך התעלם החזו"א מכל זה, שמבאר שבענין הבטחון נכלל סיבה לישועת ה', ולא רק הידיעה שהכל מאת ה'?

וכתב רש"י "התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו". וכן הלאו בקרא "כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך, לא תירא מהם", (שם כ' א'). וכתב רבינו יונה (שערי תשובה ש"ג, לא) "הוזהרנו בזה, שאם יראה האדם כי צרה קרובה, תהיה ישועת ה' בלבבו ויבטח עליה, כענין שנאמר (תהלים פ"ה י'): "אך קרוב לייראיו ישעו", וכן כתוב (ישעיה נא, יב): "מי את ותיירא מאנוש ימות", ויש לפרש כוונתו כמו שביאר רבינו יונה במשלי שם "שידע עם לבבו כי הכל בידי שמים בידו לשנות הטבעים ולהחליף המזל ואין לה' מעצור מלהושיע ברב ובמעט וכו' ע"ש. וכמו"כ ענין אמירת 'פרשת המן' שאינא בירושלמי ברכות כל האומר פרשת המן מובטח לו שלא יתמעט מזונותיו וכ' המשנ"ב (ס"א סק"ג) "כדי שיאמין שכל מזונותיו באין בהשגחה פרטית וכדכתיב המרבה לא העדיף והממעט לא החסיר להורות שאין ריבוי ההשתדלות מועיל מאומה". ומכל המקורות הנ"ל עדיין יש לומר שכל ענין הבטחון הוא להאמין שהכל מאתו יתברך.

5. והובא ב'אוצר פסוקי בטחון וישועה' אשר הורה הגאון הצדיק רבי יוסף זונדל מסלאנט זצ"ל (בספר הצדיק רי"ס) לחזור עליהם תמיד בכל עת.

דברי החזו"א איש בגדר ומהות הבטחון

אחר שנתבאר (בגליון הקודם) בס"ד ענין 'מעלת הבטחון', נבוא לבאר במקצת בעזה"י ענין 'גדר ומהות הבטחון' מהו¹. ונפתח בדבריו המפורסמים של מרן החזו"א זיע"א באמונה ובטחון (פ"ב): "טעות נושנת נתאזרח בלב רבים במושג בטחון, שם בטחון המשמש למידה מהוללה ועיקרית בפי החסידים, נסתובבה למושג חובה להאמין בכל מקרה שפוגש האדם והעמידתו לקראת עתיד בלתי מוכרע ושני דרכים בעתיד, אחת טובה ולו שניה כי בטח יהיה הטוב ואם יסתפק וחושש על היפוך הטוב הוא מחוסר בטחון. ואין הוראה זו בבטחון נכונה, שכל שלא נתברר בנבואה גורל העתיד אין העתיד מוכרע, כי מי ידוע משפטי ה' וגמולותיו ית'. אבל ענין הבטחון הוא האמון שאין מקרה בעולם וכל הנעשה תחת השמש הכל בהכרזה מאתו יתברך"².

ובהמשך שם: "וממדת הבטחון להעמיד עצמו על נקודת האמונה אף בהעלותו על מחשבתו צד היסורים ושיהיה לבו ער כי לא המקרה פגעתו שאין מקרה בעולם כלל רק הכל מאתו ית' וכמו שאמרנו לולינס ופפוס (תענית י"ח ב') ואנו נתחייבנו וכו' ואם אין אתה הורגנו הרבה הורגים יש לו למקום והרבה דובים וכו', וכל זה ממדת הבטחון.

גם עילות של ההצלה שטבעת בני האדם להשתדל בהן משתנות אצל הבוטח, כי תחת לרדוף אחר נדיבים ושרים ולבקש תחבולות שוא, יפשפש הבוטח במעשיו ויפנה את ליבו לתשובה וצדקה להעביר את רוע הגזירה". ועי"ש בהמשך דבריו שכתב כמה החילוק בין אמונה לבטחון שבאמת יסודם אחד הוא, רק שהאמונה בחינת 'הלכה' ובטחון הוא 'למעשה'.

וכן כתב הפלא יועץ (ערך הבטחה) "וענין ההבטחה אינו שיבטח בה' שיעשה לו כל צורכו כרצונו ושלא תאונה אליו רעה, שאם כה יהיה מבטחו לפעמים תכזב תוחלתו, כי כמה צדיקים מעונים מדוכים ביסורים וכו', אלא עיקר ההבטחה שיבטח בשם ה' דכל דעבדי משמיא לטב וקמיה שמיא גליא דטב ליה ועבדי ליה, וכו', וה' יודע מהו טוב לו לעבודת ה' ית' שמו ולתיקון נר"ן, לכן יתרצה בכל הבא עליו ויקבל כל הבא בשמחה ובטוב לבב בהיותו בטוח שאין דבר רע יורד מן השמים רק טוב, לכן ישליך על ה' יהבו ואליו יהא נושא את נפשו וכו'".

וכיסוד דבריהם מבואר בדברי רבותינו הראשונים ז"ל עיין בחובת הלבבות (בפתיחה לשער הבטחון) [על פי תרגום לב

1. וכמדומה, שמקובל בעולם שבענין מהות הבטחון יש מחלוקות מן הקצה אל הקצה, אבל באמת נראה שכשמעיינים בשורשי העניינים מתבאר שאף שיש חילוקי דעות בכמה נידונים אבל אינו בהכרח שפליגי בשורשי העניין.
2. ובהמשך שם וכאשר האדם נפגש במקרה אשר לפי הנוהג שבעולם צפויה אליו סכנה דרכי הטבע לפחד מטבעת העולם, וקשת רוחו ירפאהו לזכור שאין המקרה אדונינו לנו ושאינו מעצור לה' מלהושיענו ולהכין מסבבים שיחליפו את כל המסובבים, והבלגה בשעה קשה הלזו ולשהות בקרבו את האמת הידועה כי אין כאן לפניו שום פגע רע מיד המקרה רק הכל מאתו ית' בין לטוב ובין למוטב, ואשר שורש אמונתו מפיגה פחדתו ונותנת לו אומץ להאמין באפשרות ההצלה ושאינו לפניו נטיה לרעה יותר מאשר לטובה עניין זה הוא נקרא מידת הבטחון.
3. ודבריו שם צריכים לימוד ועיון עמוק וכוללים את יסודות מידת הבטחון, וראיתי שהביאו מראש הישיבה מרן הגרמ"ה הירש שליט"א שאמר שראוי בפרט בתקופה זו ללמוד היטב את דברי רבינו יונה בעניין הבטחון, ואף ביקש לפרסם זאת ברבים.
4. כגון מה שאינא בקרא (דברים י"ח י"ג) "תמים תהיה עם ה' אלוקיך",

יסובבנהו (תהלים ל"ב י'), כלומר אף אם יראו מצד עצמו מדרך הבטחון להמשיך חסד חנם על הבוטחים בשם. ועי' בפרישה (יו"ד סי' קע"ט סק"ז הובא בהערה⁹), ובדברי הגר"א (הובא בהערה¹⁰) שמבואר בדבריהם יסוד זה של שכר הבטחון.

דברי החזון איש על גדר הבטחון ולא על שכר הבטחון

ומעתה מיושב מה שתמהנו בדברי החזון"א, שלכאורה נראה שהתעלם מכל המבואר שהבטחון הוא סיבה לישועה, ונראה שהחזון"א בא לבאר ולהעמיד על מכונו מהו עצם 'מצות הבטחון', וכמו בכל מצב שיש לנו לדעת ולברר מה ה' שואל מעימנו ומה חייבנו לעשות כעת, ועל זה בא לברר מה חיוב ומצות הבטחון מחייבנו, ועי' כתב שיש הסוברים שענין המצוה הוא לחשוב ולגמור בליבו שודאי יושיענו ה', ומזה בא לאפוקי שאין זאת עצם הציווי דבטחון, אלא עיקר חיוב הבטחון הוא להאמין בבירור ולנהוג כן למעשה שהכל מאת ה' ואנו מסורים בידו ולא ביד בשר ודם וכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, ולא נחית לחלק השני שהוא 'שכר הבטחון' השייך לישועה בפועל. אחר שקיים את מצות הבטחון.

ומה שהביא החזון"א להקשות דוקא מהקרא ד'אם תחנה עלי' וגו' י"ל שמשם בפרט הוקשה לו כי דוד המלך אומר זאת בלשון ודאית משמע שאומר שבטוח שינצל, ולא כלשונות הפסוקים הנ"ל שלא מפורש שמעיקרא היו בטוחים בישועה רק שבטחון זה סיבה להביא הישועה וכו', ועל זה כתב שיש פעמים שדבק כ"כ בבטחונו בה' ששורה עליו רוח קודש וכו'.

מענין הבטחון לבטוח על רחמי ה' עלינו

ואמנם בדברי רבינו יונה (בהמשך דבריו שם) מבואר עוד תוספת בענין מהות הבטחון ז"ל עוד יחייב ענין הבטחון לבטוח באמת על רחמי השי"ת כי רבים רחמיו ועל רוב חסדיו ויאמץ במידת השי"ת ויבטח בהם באמת כמו שנאמר ואני בחסדך בטחתי וגו', והתקווה אצולה מהבטחון הזה כי גם בהיות עוונותי רבים ועצומים יקווה אל רחמי השי"ת כמו שנאמר כי לא על צדקותינו וגו' ונאמר יחל ישראל אל ה' וגו' פירוש גם כי העוונות רבו למעלה ראש הרבה עימו פדות כמו שנאמר אחריו והוא יפדה את ישראל, וכן אם גברו עליו צרות ונכנע מפניהם יבטח על רחמי השם כי ירחם עליו מפני צרותיו מפני הכנעתו מפני תקוותו אל ה' וכו' עי"ש¹¹.

(המשך בעמוד 19)

אבושה, ובשביל שהבטחתי בך אל יעלצו אויבי לי, ולא אני בלבד, אלא גם כל קוץ לא יבושו, יבושו הבוגדים ריקם. [ב] עוד יש לבאר, שיסוד ענין זה נעוץ בענין הדביקות בה' [וכמו שנתבאר בענין 'מעלת הבטחון' ששורש ענין הבטחון שייך למידה זו] וכל שבטוח ודבק בה' זוהי סיבה למשוך עליו חיים, וכמאה"כ "ותאם הדבקים בה' אלוהים חיים כולם היום". ועי' בספר משנת רבי אהרן (ח"א מאמר 'הבטחון יסוד ההשפעה') מש"כ בענין זה דברים נפלאים.

9. אבל כשקורא מזמורים כקריאת שמע של לילה שעוסק במצותו של מקום, וגם במזמורים שמדברים איך שמציל השם יתברך להבוטחים בו וכוונתו של הקורא הוא שעל ידי זה יצילהו השם יתברך בשכר המצוה ובשכר הבטחון שהוא בטוח בהשם יתברך שמציל ומרפא ליראיו והמקוים לישועתו מצילהו השם יתברך גם כן מותר ומצוה לעשות כן, וכן משמע לשון הרמב"ם ש"כ כמדומה אקריאת שמע דלילה עיין שם. 10. על דברי הגמ' בברכות ס' ע"א תנו רבנן מעשה בהלל הזקן שהיה בא בדרך ושמע קול צווחה בעיר אמר מובטח אני שאין זה בתוך ביתי ועליו הכתוב אומר משמועה רעה לא יירא נכון לבו בטח בה' אמר רבא כל היכי דדרשת להאי קרא מרישיה לסיפיה מדריש מסיפיה לרישיה מדריש מרישיה לסיפיה מדריש משמועה רעה לא יירא מה טעם נכון לבו בטח בה' מסיפיה לרישיה מדריש נכון לבו בטח בה' משמועה רעה לא יירא, ומובא בבאורי הגר"א "אבל מסיפא לרישיה הוא שכר הבטחון שהוא משמועה רעה לא יירא". 11. האם שייך בטחון אצל בעל עבירות

יתברך. ואמנם עי"ש בחזון"א [בסוף הפרק] שכתב: "יש עוד ממדת הבטחון כי על הבטוח שורה רוח קודש ומתלווה עמו רוח עוז המבשרו כי אמנם יעזרהו ד', וכמו שאמר דוד המלך ע"ה אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי אם תקום עלי מלחמה וגו' וזה ענין מתחלף לפי מעלת הבטוח ורב קדשו". [וכיסוד זה מבואר בדברי רבינו אברהם בן הרמב"ם בספר המספיק לעובדי ה']⁶. הרי לכאורה עמד בעצמו על טענה זו שמצאנו שענין הבטחון כולל את ענין הישועה, וכתב באופן מחודש שעל הבטוח שורה רוח קודש וכו', ואיך יתיישבו דבריו עם כל הפסוקים הרבים בתהילים שמבואר שם כנ"ל ולומר שכל הגי' שייכי לענין ששורה רוח הקודש זה רחוק מאוד כמובן, עוד יל"ע בדבריו מדוע הביא רק פסוק זה של אם תחנה וגו', וכ"ז צריך תלמוד.

שני עניני בטחון - גדר הבטחון, ושכר הבטחון - הבטחון בה' הוא סיבה להצלחה וישועה

ונראה בעזה"י בבירור של דברים, דודאי ישנו עוד סוגיא בבטחון [ואין חולק על כך וכמו שיבואר] והוא ענין 'שכר הבטחון', דעצם הבטחון בה' זהו סיבה להצלחה וישועה אף שלולא הבטחון לא היה ניצל.

ומבואר כן מדברי רבינו יונה שם שמביא הקרא במשלי (כ"ט, כ"ה) "חרדת אדם יתן מוקש, ובטוח בה' ישובג" ע"כ וכתב לבאר וז"ל: "חרדה שיחרד מן האדם היא חטא נפשו ונתן מוקש מגברת האויב ומקרבת הצרה עליו, כי ראוי לאדם שלא יחרד מזרוע בשר ודם ויכין יראת ליבו בה'. ובטוח בה' ישובג מן הצרה בשכר הבטחון אע"פ שהיתה הצרה ראויה לבא עליו" עי"ש, ומבואר שכך היא הנהגת ה' יתברך, שאם מפחד מן האדם וחושב שיש בידו להרע לו ח"ו בלי גזירת שמים הרי זה מרחיקו מה', והיא בעצם סיבה שימסר ביד האדם [וענין זה מפורש בגמ' בברכות ס' א']⁷ וכנגד זה להיפך, מה שבטוח בה' זוהי סיבה שאף אם מצד עצמו היה ראוי שתבוא עליו צרה ח"ו מאיזה סיבה, מה ששם בה' מבטחו זה היא סיבה להינצל מן הצרה, וזהו ענין שכר הבטחון⁸ [ואמנם עדיין אינו מוכרח שינצל בכל אופן והרבה חשבונות יש וכמו שכ' רבינו יונה לעיל שלפעמים זה בא למרק עוונותיו, אבל ודאי שישנה הנהגה כזו שאף שלולי הבטחון היה יכול להינזק ח"ו, מחמת הבטחון שחוסה בצל ה' זה עצמו סיבה להינצל והוא מענין שכר הבטחון.

ובספר העקרים (מאמר ד' פמ"ו) כ' כי מדרך החסד להמשך על הבוטחים בשם, אמר הכתוב והבטוח בה' חסד

6. וזה לשון הספר "ולעיתים יארע לעבד ה' שמגודל אמונתו וקדושתו תבואנו הרגשה מוקדמת באיזה ענין, ומכח הרגשה זו יבטח בדבר ההוא אע"פ שלא בטוח באתהו התגלות נבואית ממש, כמו שמסופר על הלל הזקן כפי הכתוב בתלמוד ת"ר מעשה בהלל הזקן שהיה בא בדרך שמע קול צווחה בעיר ואמר מובטח אני שאין זה מתוך ביתי ועליו הכתוב אומר משמועה רעה לא יירא נכון ליבו בטוח בה'".

7. וז"ל הגמרא שם: "ההוא תלמידא דהוה קא אזיל בתריה דרבי ישמעאל ברבי יוסי בשוקא דציון חזייה דקא מפחיד, אמר ליה חטאה את דכתיב פחדו בציון חטאים, אמר ליה והכתיב אשרי אדם מפחד תמיד, אמר ליה ההוא בדברי תורה כתיב. יהודה בר נתן הוה שקיל ואזיל בתריה דרב המנונא אתנח אמר ליה יסורים בעי ההוא גברא לאתויי אנפשיה דכתיב כי פחד פחדתי ויאתיני ואשר יגרתי יבא לי והא כתיב אשרי אדם מפחד תמיד ההוא בדברי תורה כתיב".

8. ביאור שכר הבטחון

גדר 'שכר' זה יש להבין בב' אופנים, א]. שאף אצל בשר ודם ישנה הנהגה כזו שאם אחד סומך עליו וחוסה בצילו זו סיבה שיצילו, והח"ח מביא על זה הקרא אצל לוט "רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על כן באו בצל קרתי" מבואר שכך היא המידה שאם באו בצל קורתו הרי זו סיבה שישמור עליהם. ועי' במדרש שוחר טוב עה"פ בתהילים (פכ"ה פ"ב) אלוכי בך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לי: "...אלא אדוני המלך בך אני בטחתי, שאלמלא לא אמרתי כן היו מכין אותי, אמר להן המלך הואיל ובטח בי הניחו לו, כך אמר דוד ה' אלהי בך בטחתי אל

הנה עין ה' אל יריאו למיחלים לחסדו

חזקיהו המלך במלחמתו בסנחריב. ובגליונות החשובים של "ענינים נחוצים" הובאו גם כן בארוכה דברי ראש הישיבה הגאון רבי יעקב הורביץ זצ"ל, שהשבוע חל "היארצייט" שלו, בענינים אלו של טוהר המחשבה בבטחון בהשם.

על דברי רבותינו נוסף: בנביא שמואל (א, פרק י"ד) מסופר על מלחמת שאול בפלישתים: (כד) וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל נָגַשׁ בַּיּוֹם הַהוּא וַיֵּאָל שָׂאוּל אֶת הָעָם לְאֹמֶר אֲרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לֶחֶם עַד הָעֶרֶב וְנִקְמָתִי מֵאִיִּבִי וְלֹא טַעַם כָּל הָעָם לֶחֶם: (כה) וְכָל הָאָרֶץ בָּאוּ בִיעֵר וַיְהִי דָבָשׁ עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה: (כו) וַיָּבֹא הָעָם אֶל הַיַּעַר וְהָיָה הַלֵּךְ דָּבָשׁ וְאִין מְשִׁיג יָדוֹ אֶל־פִּיו כִּי יֵרָא הָעָם אֶת הַשְּׂבָעָה: (כז) וַיִּזְנְתוּ לֹא שָׁמַע בְּהַשְׁבִּיעַ אֲבִיו אֶת הָעָם וַיִּשְׁלַח אֶת קָצֵה הַמָּטָה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּטְבֵּל אוֹתָהּ בַּיַּעַר הַדָּבָשׁ וַיִּשָּׁב יָדוֹ אֶל פִּיו וַתֵּאָרְנֶה עֵינָיו: (כח) וַיַּעַן אִישׁ מִהָעָם וַיֹּאמֶר הַשְּׂבָעַתְּ אֲבִיךָ אֶת הָעָם לְאֹמֶר אֲרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לֶחֶם הַיּוֹם וַיַּעַף הָעָם: (כט) וַיֹּאמֶר וַיִּזְנְתוּ עֵכֶר אָבִי אֶת הָאָרֶץ רָאוּ נָא כִּי אֲרוּ עֵינֵי כִּי טַעַמְתִּי מֵעֵט דָּבָשׁ הַזֶּה: (ל) אַף כִּי לֹא אָכַל אָכַל הַיּוֹם הָעָם מִשְׁלַל אֲבִיו אֲשֶׁר מִצָּא כִּי עָתָה לֹא רָבַתָּה מִכָּה בַּפְּלִשְׁתִּים:

והננו נרעשים ותמהים: איך יתכן שיונתן יצא כנגד אביו - הוא שאול הצדיק - מלכם של ישראל ובלשון קשה ונוקבת: "עכר אבי את הארץ" והיא נפלאה בעינינו. ועל כרחך שהיתה כאן "מחלוקת לשם שמים" בין גדולי עולם - שאול ויונתן וצריך תלמוד בהבנתה.

ובזהירות נציע מהלך ע"פ הדברים האמורים לעיל: שאול המלך היה בטוח בעזרת השם בנצחונם של ישראל על הפלשתים, וביקש דרכים לשמר את האמונה בד' לבדו ושלא יטעו לבטוח בכח בשרם וזרועם, ועל אף טענתו של יונתן שהיה עדיף שהעם יאכלו כדי שיהיה להם כח להילחם ביתר עוז, על זה השיב שאול שהסכנה גדולה פי כמה שיטעו לומר "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה" ועדיף שלא יטעמו דבר, ואז מובטח שיצאו מהמלחמה באמונה תמימה "כי לד' המלחמה ולד' לבדו הישועה".

ועל זה טען יונתן "עכר אבי את ישראל" - כמי שמעכיר את המים הזכים. וכוונת יונתן היתה שבכלי ובתוכו מים, שבתחתיתם מונח קצת עפר, אזי מימיו העליונים צלולים וזכים. אלא שאם יבוא מישהו ויערבב את המים אזי כל המים יהפכו להיות עכורים.

והנמשל, טען יונתן, הוא ששאול אביו חשש שבגלל קבוצה קטנה וחלשה, שתטעה לומר "כוחי ועוצם ידי" ומחמתה ישגו כל ישראל להאמין בכח חרבם, ולפיכך אסר על כל העם לאכול.

ועל זה חלק יונתן, וטען שהרוב המכריע של העם יוכל לאכול ולהתחזק בקרב, ובד בבד להשאר בחזק אמונתם. ועל כן טען שעדיף להרשות לעם לאכול ולהכות מכה רבה יותר בפלישתים, ולסמוך על הכלל ישראל שישאר צלול באמונתו בהשם לבדו.

ולפי"ז מתפרשת טענת ישראל שפדו בסוף את יונתן מעונש המיתה על שעבר על שבועת אביו בהצדיקם אותו באמרם: "כי עם אלוקים עשה היום הזה". וכיוונו העם לטעון שהוכיח סופו של יונתן - שניצח מכה טעימת הדבש, שהביאה לנצחון מכה ישועת השם, ולא נתבטלה כוונת שאול במה שיונתן אכל - כיון ששניהם נתכוונו לגדל ולקדש את שמו יתברך בנצחון על האויבים - ולא יצאה תקלה מאכילתו של יונתן. (ועי' במפרשים איך שביארו את הטעם להתרת השבועה ואכמ"ל).

זכינו בשבוע שעבר להתבשר בדרשתו הנפלאה של ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אביעזר פילץ שליט"א בבית המדרש קוית' ה' בקהילתנו.

ראש הישיבה התמקד במסר שנשלח אלינו משמים בימים של "מראות אלוקים" מצד אחד, ושל דין נוקב מהעבר השני. תורף דבריו היה שעלינו להתרחק מהעבודה זרה של "כוחי ועוצם ידי", בה מנופפים אלו, שגזלו לעצמם בזרוע רמה את "הנהגת עם ישראל". ואת הרועים האמיתיים - אלו גדולי ישראל חכמי התורה והצדיקים - דחקו הצידה לפינה זנוחה. את ה"אור" האמיתי - אור התורה, מחציפים המה להגדיר כ"חושך" כ"בערות" ו"פרימטיביות". עפרא לפומייהו.

תפקידנו - היראים לדבר ה', לשוב בתשובה. וכפי שהעמיד הרב מבריסק שעלינו ללמוד מיונה הנביא שנסע באניה עם ספנים עובדי אלילים - וכשהאניה חישבה להישבר, תבע יונה רק את עצמו ואמר: "בשלי הסער הגדול הזה".

עוד מוטל עלינו לחזק בתוכנו את ההכרה "כי לא בקשתי אבטח וחרבי לא תושיעני" (תהילים מ"ד) שומה עלינו לצרוף את תומת לבנו ולהטהר ממוחשבות פסולות כאילו "שעל רובינו ומרכבותינו - כוחנו". אלא נאמין ונכריז כי "שקר הסוס לתשועה וברוב חילו לא ימלט" ו"הנה עין ד' אל יראיו למיחלים לחסדו" "באלוקים נעשה חיל והוא יבוס צרינו".

כמשאור הביא הגר"א פילץ את דבריו של המשגיח הגדול רבי אליהו לאפיאן זצ"ל על מלחמתו של השופט גדעון במדין. (שופטים פרק ז', ב'): וַיֹּאמֶר ה' אֶל גַּדְעוֹן רַב הָעָם אֲשֶׁר אִתָּךְ מִתַּתִּי אֶת מִדְּיָן בְּיָדְךָ פֶּן יִתְפָּאֵר עָלַי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יָדִי הוֹשִׁיעָה לִּי. (ג) וְעָתָה קְרָא נָא בְּאָזְנֵי הָעָם לֵאמֹר מִי יֵרָא וְחָרַד יֵשֵׁב וַיִּצְפֹּר מִהָרַגְלָעַד וַיֵּשֶׁב מִן הָעָם עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֲלָף וְעֶשְׂרֵת אֲלָפִים נִשְׁאָרוּ: (ד) וַיֹּאמֶר ה' אֶל גַּדְעוֹן עוֹד הָעָם רַב הוֹרֵד אוֹתָם אֶל הַמַּיִם וַאֲצַרְפֹּנוּ לָךְ שֵׁם וְהָיָה אֲשֶׁר אִמַּר אֱלֹדֶה זֶה יִלְדֵה אִתָּךְ הוּא יִלְדֵה אִתָּךְ וְכָל אֲשֶׁר אִמַּר אֱלֹדֶה זֶה לֹא יִלְדֵה עִמָּךְ הוּא לֹא יִלְדֵה: (ה) וַיִּוֹרֶד אֶת הָעָם אֶל הַמַּיִם וַיֹּאמֶר ה' אֶל גַּדְעוֹן כָּל אֲשֶׁר יֵלֶק בְּלִשְׁוֹנוֹ מִן הַמַּיִם כְּאֲשֶׁר יֵלֶק הַכֶּלֶב תִּצְיֵג אוֹתוֹ לְבָד וְכָל אֲשֶׁר יִכְרַע עַל בְּרָכָיו לְשִׁתּוֹת: (ו) וְהָיָה מִסְפַּר הַמַּלְלָקִים בְּיָדְךָ אֶל־פִּיהֶם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וְכָל יֵתֶר הָעָם כָּרְעוּ עַל בְּרָכֵיהֶם לְשִׁתּוֹת מַיִם: (ז) וַיֹּאמֶר ה' אֶל גַּדְעוֹן בְּשִׁלֵּשׁ מֵאוֹת הָאִישׁ הַמַּלְלָקִים אוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם וְנִתַּתִּי אֶת מִדְּיָן בְּיָדְךָ וְכָל הָעָם יִלְכוּ אִישׁ לְמִקְמוֹ:

נקשיב לכתובים (פסוק י"ב): "ומדין ועמלק וכל בני קדם נפלים בעמק פאָרְפָה לִרְב וּלְגַמְלִיָּהם אֵין מִסְפָּר כְּחוֹל שְׁעַל שְׁפַת הַיָּם לָרֶב" - צבא אדיר שגודלו כענני ארבה, והגמלים כחול שעל שפת הים! מספרים פנטסטיים!

גדעון יודע שעליו לנקוט בדרכי אנוש ולהשתדל ב"השתדלות" ולא לסמוך על הנס. והוא אוסף שלושים ושניים אלף חיילים, לפי המתואר בפסוקים איש לא היה טועה לתלות את הנצחון של גדעון בכח אלו החיילים, מול מליוני האויבים וכוחם הרב.

אבל הקב"ה דואג לעם ישראל פן יטעה לאמר "ידי הושיעה לי", ואז שלח גדעון עשרים ושניים אלף חיילים לאחור, ונשארו רק עשרת אלפים.

ועדיין היה חשש שישראל יטעו לומר "כוחי ועוצם ידי". ולכן ציוה השם ל"ברור" את אנשי החיל הראויים למלחמה, ולבסוף נבחרו רק שלש מאות איש! שזהו מספר חיילים מגוחך להלחם בצבא מדין ועמלק וכל בני קדם. ורק באופן זה "ניצלו" בני ישראל מטעות לחשוב כאילו זרועם הושיעה להם.

בנוסף, הביא ראש הישיבה עוד דברים רבים ויקרים מדברי חז"ל על ארבעת מלכי ישראל באותו ענין, ומדברי

גדר המצוה להריע בחצוצרות בעת צרה

הצר הצורך אתכם והרעותם בחצוצרות". והנה בפסוק מוזכרת רק המצוה להריע בחצוצרות, והרמב"ם הוסיף שיש גם מצוה לזעוק, ומהו המקור לכך. וביותר קשה, דבמנין המצוות (שבתחילת הל' תעניות) הזכיר רק את הזעקה, מ"ע אחת והיא לזעוק לפני ה' בכל עת צרה, וצ"ב.

והנה ל' שהתקיעות נועדו לעורר את לב השומעים לכוונה גדולה, בהתחננם לפני הבורא שירחם ויציל מהצרה, א"כ התקיעות הן סניף בקיום מצות הזעקה בפה, ומכאן למד הרמב"ם גם את עיקר מצות הזעקה בעת צרה, דחובת הזעקה היא השורש של מצות התקיעות, והיא הגורמת אותן. ובאופן שהתקיעות והתרועות מסתעפות מחובת הזעקה ונטפלות אליה, ונועדו לסייע לקיימה.

ו. ואכתי צ"ב דעיקר חסר מן הספר, ומדוע לא נכתבה בתורה מצות הזעקה להדיא. וי"ל בהקדם דאמנם צורת הזעקה הוא בקול רם (וכמש"כ רש"י תענית יד.) אך עיקר קיום עניינה הוא כוונת הלב, והזעקה בלא שמצורף לזה כוונת הלב, לא עשה כלום. דזעקה גרידא, שאינה נובעת מהכאב והצער על הצרה, וכמש"כ "ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויעקבו" וגו', אין זו החפצא של זעקה [וחלוק מתפילה שגם אם התפלל בלא כוונה, יצא ידי חובתו, כיון שעכ"פ אמר את מילות התפילה].

והנה שיטת הרמב"ם שאין בתורה ציווי על דבר שתלוי בלב, אלא רק על האמצעי שהוא המביא ומעורר לקיום הדבר במחשבת הלב, וכמש"כ הרמב"ם במצות אהבת השי"ת. ושם הציווי הוא על המעשים שמביאים לאהבה, והתכלית היא לעורר אהבת ה' בלב. ובניד"ד הציווי הוא על המעשה שמעורר את כוונת הלב לזעקה, שהוא "והרעותם בחצוצרות" והתכלית היא שיתעורר לבו לזעוק אל השי"ת.

ועפ"ז י"ל שהתקיעות הן ממש חלק ממצות הזעקה, והן 'המעמיד' שלה, כי בלעדי התעוררות כוונת הלב, אין זו החפצא של זעקה.

ז. אמנם שיטת הריטב"א⁶ ששורש מצות "והרעותם בחצוצרות" הוא להעלות התפילה והברכות **בתקיעות**⁷, ובכל ברכה מהברכות (שמוסיפים בתפילת תענית) באחת תוקעין ובאחת מריעין, מתחיל בתקיעה ומסיים בתקיעה, ובאמצעיות תרועות וכו', עכ"ל. ולהלן (טו.) שאנו צריכים ביום זה להעלות זכרוננו לפני ה' ברוך הוא⁸ לרצון לנו, ולפיכך צריך תקיעות בתפילת תענית שהיא 'מי שענה' וכו', שמזכירין בה זכות האבות להעלות זכרונם לפני השם וכו', עכ"ל.

ומבואר שהתקיעות הן אמצעי להעלות את הברכות והתפילות לפני השי"ת (ונכלל בזה זכרוננו וזכרון אבותינו, וכנ"ל) ועניינן לעורר רחמי שמים, שע"י זה יעלו ויתקבלו התפילות. ולפ"ז היא מצוה נוספת על מצות הזעקה, דמצות

א. כתב הרמב"ם בסה"מ (מ"ע נ"ט) שציונו לתקוע בחצוצרות במקדש עם הקרבת כל קרבן מקורבני המועדים וכו', וכן אנו מצוים לתקוע בחצוצרות בעיתות הצרות כשנצטעק לפני ה', והוא אומרו "וכי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורך אתכם" עכ"ל.

והקשה הרה"מ (ריש פ"א תעניות) מדוע מנאן במצוה אחת, והרי שני פסוקים הם בכתוב. ואף הרמב"ם חילק דיניהם לשני מקומות, בהלכות כלי המקדש ובהל' תעניות. והפמ"ג (תקעה משב"ז ס"ק ב') הוסיף להקשות, מאי שנא מתקיעת שופר דראש השנה, ודיובל, שמנאן לשתי מצוות².

ב. ותידין הפמ"ג עפמש"כ החינוך (מצוה שפד) שהכוונה להם אחת, שאדם צריך כוונה גדולה ושלימה בקרבן, כמו שידוע שהוא נפסל במחשבות ידועות. וכן בעת צרה צריך כוונה גדולה בהתחננו לפני הבורא שירחם עליו ויצילהו מצרתו, ושלא יחשוב שמקרה הוא. והאדם בעל חומר וצריך התעוררות רב, ואין דבר יעוררהו כמו קולות הניגון, ידוע הדבר, וכ"ש קול החצוצרות שהוא הקול הגדול שבכל כלי ניגון. ולזה נצטוו להריע. ומאחר שהכוונה אחת היא, מנאן במצות עשה אחת.

משא"כ שופר דראש השנה, ושופר דיובל, שתי כוונות שונות להם, דביוהכ"פ הוא לחרות³ [והוא קול שמחה], ושופר רה"ש נועד לשבור לבנו ולשוב בתשובה ולהזכיר עקידת יצחק. ולכן מנאן לשתי מצוות, עכ"ד הפמ"ג⁴.

המתבאר מהחינוך, שהמצוה להריע בחצוצרות בעת צרה, שורשה ועניינה הוא לעורר הלב לכוונה גדולה ושלימה בעת שזעק לפני ה' להצילו מצרתו. ולדברי הפמ"ג כך היא גם דעת הרמב"ם.

ג. אמנם ברש"י כתב באופ"א וז"ל (תענית יד.) תוקעים בשופרות⁵ כדי שיכניעו ליבם לקול השופר ויהיו נרתעים מחטאתם, עכ"ל. ועד"ז במאירי ז"ל, כדי להחריד את יצרם. ומבואר שעניין התקיעות הוא לעורר להכנעה ולתשובה.

ד. והנה המנ"ח (אות ט) דייק בלשון הרמב"ם, שברה"ש כתב שהמצוה 'לשמוע' קול שופר, ובהל' תעניות כתב דהמצוה 'להריע' ולא כתב לשמוע. והסתפק בתקיעות בעת צרה, האם מחויבים כ"א לשמוע, או דהמצוה רק לתקוע במעמד כל הציבור, ואע"פ שלא כולם שומעים.

ולשתי דרכים הנ"ל, שהתקיעות נועדו לעורר את השומעים, לחינוך והרמב"ם - להתכוין בזעקתם, לרש"י והמאירי - להכנעה ולתשובה. א"כ פשיטא שצריך כאו"א לשמוע, שע"י זה יתעורר, דזו היא תכלית ועניין המצוה. וכן מפורש בחינוך הנ"ל.

ה. כתב הרמב"ם (ריש הל' תעניות), מ"ע מה"ל לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבוא על הציבור, שנא' "על

כי אם בדבר הקרבן, ומה אאריך וידוע זה לכל אשר היטה אוזן לשמוע חצוצרות וקול שופר בכוונה, עכ"ל החינוך.

5. ומיירי בתעניות ובגבולין, ושם היו תוקעים בשופרות ולא בחצוצרות, כמבואר בהרבה ראשונים.

6. בחי' לרה"ש כו: (ד"ה בתעניות של זכרים), ובחי' לתענית יב: (ד"ה מיהו איכא למידק), וכן בדף טו. (ד"ה והא דתנן).

7. בחי' לרה"ש (טז: ד"ה כדי) כתב שמה שחוזרים ותוקעים בראש השנה על סדר הברכות, עושין כן רק למצוה (דאינו מחמת החובה מדא' לשמוע קול שופר, דכבר קיימו אותה לפני כן בתקיעות דמיושב) כדי להעלות הברכות (מלכויות זכרונות ושופרות) בתקיעה בציבור, כדרך שעושין בברכות של תענית, עכ"ל. ובחי' כו: הוסיף, שגם ראש השנה הוא יום צרה וצעקה.

8. כלשון הפסוק "והרעותם בחצוצרות ונזכרתם לפני ה' ונושעתם מאויביכם".

1. לע"נ רבינו ראש הישיבה הגאון הגדול הרב יעקב הורוביץ זצוק"ל, נלב"ע ב"ז במרחשון תש"ע. זכה להעמיד תלמידים רבים כבנים, ונשאם כנשוא האומן את היונק, והאיר להם את הדרך ילכו בה בעיון התורה ובהלכות דעות וחובות הלבבות, והשריש בהם שאיפות לגדלות לאהבת תורה ולעמלה, תנצב"ה.

2. הסמ"ג מנה רק מצות חצוצרות שעל הקרבן, והשיגו המל"מ על השמטה זו. ובאר בשו"ת מהר"י אסאד (או"ח סי' קפג) דס"ל שאין כלל מצוה לתקוע בחצוצרות בעת צרה, ומה שנאמר בפסוק, הוא רק בדרך הבטחה, שאם יעשו כן יזכרו לטובה ויושעו מאויביהם.

3. לסימן שילוח עבדים והשמטת מכירת שדות (לשון רש"י רה"ש כו:).

4. ועוד יש תועלת נמצא בקול החצוצרות, מלבד התעוררות אל הכוונה, כי בכח הקולות יסיר האדם מלבו מחשבת שאר עסקי העולם, ולא יתן לב באותה שעה

זעקה מקיימים באמירת הברכות הנוספות שכוללות תחינות, ותפילת 'מי שענה' וכו' שנאמרת אחרי התפילה. והתקיעות נועדו לסייע להעלות.

ולפ"ז אין חובה על כל יחיד לשמוע את קולות התקיעה, אלא היא חובת הציבור להריע במעמד הכנופיא בעת תפילתם. **ח. המורים** מהדברים, דנחלקו הראשונים ביסוד המצוה, דלרש"י והחינוך התרועה נועדה לעורר הלבבות,

ולא חיוב, וסגי בתרועה כל דהו, ולא בעינן פשוטה לפניא ופשוטה לאחריה (ודלא כפרש"י תענית יד.) ואין קפידיא על הכשר השופר.

9. ומה"ט הרחבי הריטב"א לחלק בין תקיעות דרה"ש, דהן חיוב, ומספק עבדינן תשר"ת תש"ת ותר"ת, ובעינן שופר כשר. לבין תקיעות דעת צרה, דהן מצוה

"הנה עין ה' אל יריאו למיחלים לחסדו" המשך מעמוד 16

מגיעים לשמחה ויש "הצטופפות" סביב ה"כר" - סביב לצ'ונט ולקוגל. נעמוד בתור בנחת ובכבוד. גם אם "ידחפו" אותנו וגם אם בסוף לא תשאר לנו מנה, לא נורא! העיקר העיקרי הוא שנשארת "מאמין ובוטח בהשם"! - וזהו ה"קוגל" האמיתי שבשבילו נולדתי!

סוגיא כבידה מאד היא לאיזה מקצוע לשלוח את הבת ללמוד. המאמין שפרנסה מהשם יבחן סוגיא זו היטב היטב ויטייעץ בדעת תורה. ויש לזה היבטים רבים נוספים. נקוט כלל זה בידך: ככל שהאשה- האמא "שקועה בעבודה", בה במידה ירד חלקה ב"בית וב"משפחה" וביחס לבעלה ולילדיה. והשם יתברך יחוס וירחם עלינו!

בענין זה נראה שעולם התורה חייב לצאת למערכה מול המעסיקים. ולדרוש שיום העבודה של נשות ישראל יסתיים לכל המאוחר בשעה שתיים בצהריים!!! ומי שאמר ל"שמן" שידלק, כלומר ש"שמונה" שעות הן הראויות להצלחת המפעל, הוא יתברך יאפשר ל"היי- טק" להתקיים ולהצליח גם עם שש שעות יומיות! ועד אז צריך כל יחיד להתעסק על שש שעות עבודה ותו לא!

ובאותו הקשר: כתוצאה מהסוגיא הקודמת יש "חתנים" "הבוטחים" "במשלח יד מכובד" ודורשים רק אותו. כיון שהקב"ה הוא ש"משביע לכל חי רצון", נצרכת כאן התבוננות מעמיקה ועצת רבותינו. במיוחד מכיון שברוב המקרים הבעל הופך להיות "גננת" של הילדים אחר הצהריים ואינו פנוי ללמוד תורה ב"כולל" בשקיעות, בעירנות ובשמחה! האם אתה דואג לפרנסה? - "השלך על ד' יהבך והוא יכלכלך"!

"וטהר לבנו לעבדך באמת"

"והבוטח בד' חסד יסובבנו".

העולה מדברי רבותינו, שעלינו להתחזק באמונת אומן: "ברוך הגבר אשר יבטח בד' - לבדו והיה ד' מבטחו". וענין זה נוגע לחיזוק דעתנו שלא לילך שולל אחרי "כח הזרוע" ו"ריבוי והפרזה במעשי השתדלות". וכמו כן לא ל"התבטל" ולהרגיש רגשי נחיתות כלפי המושלים בנו, כאילו ה"בטחון" והפרנסה באים מהם. אלא להתחזק בלימוד התורה ולהוסיף בתפילה בכמות ובאיכות. ולהתפלל שד' יצליחנו, ויושיענו מיד אויבינו, ובאופן שעם ישראל לא יפול בטעות של "כוחי ועוצם ידי".

ויש לזה גם ביטויים שונים בחיי היום יום, נציגה כמה מהם: **אנשים** עומדים בתחנה וממתנים לאוטובוס. הדרך הראויה היא שהגברים יהגו ויעסקו בלימוד תורתם והנשים - בתפילתם. אבל היצר מטעה ומבלבל: מצלצלים שוב ושוב לברר מתי בדיוק יגיע האוטובוס. רוטנים על חברת האוטובוסים ועל הנהגים, ועל העסקנים ועל מי לא... כאשר אנו מאמינים ומובטחים שד' ישלח את האוטובוס בדיוק בדיוק ברגע הראוי לנו!

שאלו להגאון הרב ניסים קרליץ: האם יש איזה צד היתר לבנות בתיכון להעתיק ב"מבחני חוץ" מאחר ואין בזה נפקא מינה אלא רק שבביל השם הטוב. והשיב: להתלמד לרמות? זה "לימדו לשונם דבר שקר" - זה ודאי לא דרך! ואנו מוסיפים: "והבוטח בד' חסד יסובבנהו" ואינו צריך לזה!

עוד שאלוהו: על העתקה במבחן כדי לקבל ציון טוב - שיועיל להתקבל לעבודה. והשיב: אם מחפשים פרנסה לא צריך ע"י "מבחני חוץ". הקב"ה יתן פרנסה, אפשר לוותר על הציון. הרבה דרכים למקום. (נתיבות ההלכה" כרך נ"א, 379).

מערכת עניינים נחוצים זקוקה לעזרתכם

לפרטים נא ליצור קשר

0527679598

נתרם לכבוד השמחה הגדולה בבית הגאון ר' יוסף הרשקוביץ שליט"א בתולדת נכדם נ"י בן לחתנם הרב משה מאינץ שליט"א יה"ד שיזכו ודוריו להכניסו בביתו של אאע"ה בעתו ובזמנו, ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים ודור רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג

ילדי הקהילה היקרים מוזמנים להשתתף

ב"חברת תהילים - זכרון יוסף" מיסודו ולעילוי נשמתו של הרב יוסף ב"ר דוד הכהן גליק זצ"ל מידי שבת קודש בשעה 12:00 בבית המדרש קוית ה'

שמעו ותחי נפשכם

ניתן להאזין לשיחתיו המאלפת של הגאון רבי שלמה לוי שליט"א רב ביהמ"ד תפארת תורה בטלפון מספר: 073-295-1203

בליל שבת קודש בין קבלת שבת למעריב

ישאו דברים הרבנים הגאונים

אוד אביעזרי - מורנו מרא דאתרא שליט"א
אילת השחר - הרב מנחם גולדברג שליט"א רב ביהמ"ד
קוית ה' (א) - הרב אברהם הלר שליט"א
קוית ה' (ס) - הרב נסים מלכה שליט"א רב ביהמ"ד
שערי תפילה - הרב מרדכי ליבר הלוי כהן שליט"א רב ביהמ"ד
תפארת תורה - הרב יהונתן פלמן שליט"א

א-ל נא רפא נא לה

הציבור נקרא להמשיך והעתיד בתפילה ובתחנונים לרפואתה השלימה והמהירה של הרבנית מרת תרצה בת קריינדל תליט"א אשת חבר למורנו הגר"י טשזנר שליט"א הזקוקה לרחמי שמים מרובים בתושה"י והן א-ל כביד לא ימאס תפילת רבים

הקב"ה אינו מקפח שכר כל בריה, אך לא זהו הנדרש, וע"ז נאמר בפסוק הנ"ל "ראו", שיהיה בחינת "ראיה" לא ידיעה, "ראו עתה כי אני הוא", "עתה!" הוא מדבר על היום! פן יהיה מאוחר. נתקיימו דברים שנאמרו על מלחמת גוג ומגוג, "חצי העם בגולה" - "ונששו הבתים" אולי ריחם ה' ועשה זאת במקום אחד ולא בירושלים, איננו יכולים לדעת. אך אם באמת זו ההתחלה, לפני הפסוק האחרון "כי אשא אל שמים ידי", אז במה אנו עומדים? לפני הגאולה! וכי נאבד אז את כל האפשרות להתקרב קצת להקב"ה. - והרי זה בכוחינו. - "ראו עתה כי אני הוא, מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל". ואז נוכל לעמוד ולהתחנן - "ממקומו הוא יפן ברחמים ויחון עם המיחדים שמו ערב ובוקר בכל יום תמיד... שמע אומרים", "תמיד", בכל מצב, ואז נזכה באמת "לובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב נאום ה'", ויאמר לציון מלך אלוהים אמן ואמן.

נאמר "ממרים הייתם", אך אלו שני דברים, האהבה של הקב"ה היא לכל יהודי בכל מצב, וכל מה שרואים הסתרה הוא רק רגע אחד, "רגע קטון עזבתיך" אבל יש "אהבת עולם", שבכל רגע זה אהבה לעולם, אין זו אהבה ש"תהיה לעולם", אלא ה'חפצא' של האהבה היא אהבת עולם, וא"כ גם בזמן ש"ממרים הייתם" אין זו סתירה. וזה מדבר לדורות, שבאותה המידה עם ישראל אוהב את הקב"ה. וזו ההתעוררות שצריכה להיות, שהשמונה עשרה יהיה אחת! נרגיש מעט יותר את ה"ברוך - אתה - ה'". נרגיש קצת אחרת את ה"גואל ישראל", נרגיש את ה"שמע קולנו ה' אלוקינו חוס ורחם עלינו וקבל ברחמים וברצון את תפילתנו". ולא כאומרי תהילים ורצים הביתה כאומרים התפטרנו כבר מהתהילים...! הגדולים אמרו להגיד תהילים, תהילים הנאמרים במהירות וחטף אינם שווים הרבה, אמנם

גדר ומהות הבטחון, ושכר הבטחון המשך מעמוד 15

רבינו יונה לעיל שפעמים אדרבה שמא מצד מידת הרחמים טוב לו להעביר עונו לקרבו אל ה' וכו' וכו' [ל], ובדברי חובת הלבבות שהובא לעיל מפורש ג"כ ענין זה ממה שכתב 'ואף יעשה לו טובות כאלה שלא הבטיח לו ולא התחייב לעשותם בתור נדבה וחסד'.

העולה מן הדברים בגדר 'מצות הבטחון' שהוא לידע ולהאמין שהכל מאיתו ית' ולא יבצר ממנו מאומה, ונוסף על זה לידע ולהאמין שגדולים רחמי ית' להיטיב לנו אף שאיננו ראויים לזה, וכשמקיים מצות הבטחון אז ראוי שיזכה 'לשכר הבטחון' שיחוס וירחם עליו ה', אף במצבים שלול הבטחון לא היה זוכה לזה, וה' יזכנו להיות מן הבוטחים עליו באמת.

כ"כ הגר"א [ודלא כח"ה] ושמעתי שכן איתא במדרש על הפסוק רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו וכן מוכח פשטיה דקרא עין ה' אל יראיו למיחלים לחסדו להציל ממות נפשם ולחיותם ברעב ומדלא כתיב יראיו המיחלים לחסדו משמע דתרי מילי נינהו ושמענו מזה דאפילו איננו עדיין בכלל כת יראי ה' רק הוא מיחל לחסדי ה' ג"כ עין הקדוש ברוך הוא עליו להחיותו ברעב' עיי"ש.

ובדברי רבינו יונה הללו נראה לכא' כדעת הגר"א שהרי כ' גם בהיות עוונותיו רבים ועצומים וכו', ואמנם שיש לומר שלא איירי בממשיך להמרות את ה' ואלא שיש לו עוונות ועדיין לא שב עליהם כפי גדר התשובה וא"כ מצד מידת הדין אינו ראוי כלל להינצל ורק ממידת טובו ורחמי יתברך יש לו לקוות להינצל, וגם הוסיף שראוי שירחם עליו ה' מפני הכנעתו אליו וכו', ועי' בתפארת תורה לאאמור"ר זצ"ל (בענין בטחון) מה שהאריך בענין זה.

ומבואר בזה כי מעיקר ענין חיוב הבטחון בה' [וכלשונו יחייב הבטחון וכו'] שכשם שמכלל הבטחון היא הידיעה הברורה על גדלות ה' שלא יבצר ממנו יתברך מאומה, כך צריך לידע בידיעה ברורה שה' יתברך הוא אב הרחמן ורצונו לרחם עלינו אף שממדת הדין שאין האדם ראוי לזה, ואין ענין הרחמים כענין צדדי אלא מעיקר היחס שלו יתברך אלינו בניו אהוביו כמאה"כ "אהבתי אתכם אמר ה'", וכשנצטוונו לבטוח בו ולדעת שהכל מאיתו יתברך הרי זה בהכרח זה כולל גם ידיעה זו שהשי"ת גדול מאוד והוא כל יכול ורצונו לרחם עלינו ולהטיב לנו [ואה"נ שאין זה מחייב שיתקיים בהכרח מחשבת האדם וקיום משאלתו וכמו שכתב

הנה בענין אם שייך בטחון כשממרה את פי ה' ידוע שמצינו בזה חילוקי דעות, עי' בחובת הלבבות (שער הבטחון פ"ג הקדמה רביעית) שכ' וז"ל אבל מי שיבטח על הבורא והוא ממרה אותו, כמה הוא סכל וכמה דעתו חלושה והכרתו, כי הוא רואה, כי מי שנתמנה לו מבני אדם על דבר, כשהוא מצוה אותו להתעסק בצורך מצרכיו או מזהיר אותו מדבר ויעבר על מצוותיו, ויגיע לממנה עברו על מצותו, כי יהיה הסבה החזקה להמנע ממנו העשות מה שבטח עליו בו, כ"ש מי שעבר על חקי האלהים ומצוותיו, אשר יעד והעיד עליהם, שתהיה תוחלת הבוטח עליו נכזבה כשימרהו, ולא יהיה ראוי להקרא בשם בוטח באלהים ע"כ, ומבואר בפשטות שלא שייך ענין הבטחון אצל הממרה פי ה'. ואמנם עי' בספר שם עולם לרבינו החפץ חיים (קונטרס נפוצות ישראל פ"ח) שכ' 'ודע עוד דמדת הבטחון אין תלוי בזכותים שאפילו הוא אדם שאינו הגון אך שחיק בטחונו בה' כח הבטחון מגין עליו ומתחסד עמו השי'

נדבת הרב יהודה יעקובוביץ' וב"ב שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בהולדת נכדתם לאה תח' בת לחתנם הרב פנחס לייכטר שליט"א בשעת"מ. יה"ד שיזכו הוריה לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים וידור רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג

נדבת הרב אהרן זילברשלג וב"ב שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בהולדת בנם יוסף שלום ג"י בשעת"מ. יה"ד שיזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וידור רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג

נדבת הרב חיים אוזבל וב"ב שליט"א חתן הרב דוד בן לולו שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בהולדת בתם מלכה תח' בשעת"מ. יה"ד שיזכו לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים וידור רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג

נדבת הרב אמיחי חזן וב"ב שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בנישואי בנם הבה"ח משה יה"ו עב"ג תח' בת הגר"י אביטל שליט"א בשעת"מ, יה"ד שיעלה הזיווג יפה ויזכו לדורות ישרים ומבורכים מתוך בריאות ושמחה שלום ושלווה כל הימים, אכ"ר החתונה תתקיים בבית הארחה בית וון ירושלים ביום ראשון, שמת שבת שבע ברכות בשבת פרישת חיי שרה בשיבת הדת תורה, עקב המצב הבטחוני לא נשלחו הזמנות

נדבת הרב מנחם וידר וב"ב שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בהולדת בנם ג"י בשעת"מ. יה"ד שיזכו להכניסו בביתו של אא"ה בעתו ובזמנו, ולגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים וידור רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג

נדבת הרב תנחום קוגל וב"ב שליט"א בן הרב פנחס שלמה קוגל שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונם בהולדת בתם מלכה תח' בשעת"מ. יה"ד שיזכו לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים וידור רב נחת מכל יוצ"ח כ"י ויתברכו בכל מילי דמיטב ברו"ג

"במדרש שבת המתאחדת בתורתך"

מודעה רבא לאורייתא
לבני הישיבות הקטנות בקהילתנו

הנכם מוזמנים לבתי המדרשות
לזכרון אליהו ו"שערי תפילה" שבפרויקט

לסדר לימוד בשבתות חורף

החל מליל שבת קודש פרשת "וירא"
בין השעות 20:00-22:00

ללמוד יחד, להוסיף זכויות ולהגביר את כח התורה בארצנו.
הקדושה בתקופה זו מתוך נועם ורוממות שבת קודש.

**כולם מוזמנים
וברוב עם הדרת מלך**

כבוד ק"ל
מקום

בברכת התורה
לעמלי התורה החביבים
הנהלת האיחוד

...ובזכות התורה ולמדינה ינצל העולם...

ניתן לתרום לע"ג רפואה ישועה וכו' לכיסוי ההוצאות.
המעוניינים יצרו קשר בטלפון 053-4188737

לגבי השבתות הבאות תבוא הודעה נוספת

בית המדרש שויתי ד' - שיכון חזון איש

תורה תורה חגרי שק

יחד עם כל עולם התורה מבכים אנו מרה את סילוקו של זקן ויושב
בישיבה, אשר כל חייו היו חטיבה אחת של עמלה של תורה מתוך
חרוונא דאורייתא כמוצא שלל רב, שירד בעוז מערכות ויישר
הדורים להעמיד מסילות בעומקה של הלכה, מפיו דעת ותבונה
בחקר הסוגיות לאמיתתה של תורה, ודבריו הערכים משיבי נפש
ומשמחים כנתינתן מסיני, הנחיל את 'תורת סלבודקה' - גדלות
האדם ורוממות הישיבה, דורש טוב לעמו ורבים השיב מעוז, ה"ה

מרן ראש הישיבה

רבי ברוך מרדכי אזורי זצלה"ה

ריש מתיבתא רבתי ד'עמרת ישראל'
ובעמח"ס 'ברכת מרדכי' על הש"ס, עה"ת, מועדים ומוסר

מספר רב ארעימה

בהיכל ישיבת אופקים (לאור המצב, וע"פ הוראת רבותינו שליט"א)
במוצש"ק פר' וירא הבעל"ט בשעה 9:00 בערב

מורנו מרא דאתרא שליט"א

מרן הגאון רבי אביעזר פילץ שליט"א

תלמידו ומקורבו הגאון רבי ירחמיאל משה קליינמן שליט"א
מנהל רוחני דיישיבת עטרת שלמה - ראשל"צ, ומלפנים מנהל רוחני דיישיבת עטרת ישראל

נכדו חביבו מורנו הגאון רבי צבי הירש וילנסקי שליט"א

רב בית מדרשנו

איה שוקל ואיה סופר, איה בקיאים ומישיבים לרצותך בדברים ערבים

שמועה טובה תדשן עצם

בשורה טובה ומשמחת
לאוהבי התורה בקהילתנו הק'

החפצים לנצל את זמנם באופן היודר טוב
וכפרט בעת זו להגביר חיילים לה' ולתורתו

הננו להודיע בשמחה
כי בעז"ה בזמן חודף הבעל"ט

תחל סדרת שיעורים
ממודנו הגר"י טשזנר שליט"א

מידי שבוע במוצאי שבת קודש
בענייני תפילה

נרשא השיעור בשבוע זה
עניין השכמת בית הכנסת

ומעלת עשרה ראשונים
השעורים יתקיימו בס"ד בביהמ"ד קרית ה'

בשעה 20:30 - 21:15

שמעו ודחי נפשכם

ואין לנו שיעור רק התורה הזאת

הצטרף ללימוד הלכות סעודה

וקנה קניין נצח בדיעת הלכות סעודה

שיעור דף היומי בהלכה מפי מורנו הגר"י טשזנר שליט"א
בימים א' - ה' 20:30 - 21:00 בבית הכנסת קרית ה' (היכל שמואל)

ניתן להאזין לדברי חיזוק והתעוררות לימים אלו

מאת רבותינו רבני הקהילה שליט"א

ולשיחתו של ראש הישיבה הגאון הגדול
רבי אביעזר פילץ שליט"א

שנאמרה במקהלות עם קודש בעצרת תפילה והתעוררות

בביהמ"ד קרית ה' באופקים כליל י"א במרחשון

בטלפון 079-6076598 שלוחה 1 ואח"כ 8

(מתעדכן מידי שבוע)

לתשומת לב הוצאות הדפסת הגליון מרובות. לתרומות, הקדשות

ההנצחות 0527679598 או בנדריים פלוס:

עניינים נחוצים - תורת רבותינו שברום viv22v33@gmail.com